

Paardenhouderij en Ruimtelijke Ordening

Handreiking voor de praktijk

Voorwoord

In veel gemeenten wordt geworsteld met de vraag hoe om te gaan met de paardenhouderij. Veelal wordt de paardenhouderij aangemerkt als een agrarisch bedrijf, waarbij in het ene geval het begrip agrarisch bedrijf tot het uiterste wordt opgerekt en in het andere geval zoveel mogelijk wordt verengd. Uiteraard doet dit geen recht aan de praktijk, waar de paardenhouderij vanwege de grote diversiteit aan activiteiten moeilijk als zuiver agrarisch is te bestempelen.

De VNG is gebleken dat bij gemeenten behoefte bestaat aan het op een gemakkelijke en toegankelijke wijze kennis kunnen nemen van ontwikkelingen op dit gebied. Gezamenlijk met de Sectorraad Paarden is daarom deze Handreiking tot stand gebracht. Daarmee wordt beoogd een voor de praktijk handzaam document aanwezig te hebben en te houden, waarbij het actueel houden van de inhoud voorop staat. Met betrekking tot dat actualiseren staan VNG en de Sectorraad Paarden open voor suggesties uit de praktijk.

Gelukkig wordt het belang van de paardenhouderij en de noodzaak om in de huidige praktijk verbetering aan te brengen inmiddels onderkend en zijn in een aantal regio's zelfs symposia georganiseerd voor en met de sector. Een goed voorbeeld daarvan is de regio Weert, waarin door gemeenten, provincie, LLTB, het reconstructiebureau Noord-Limburg en ondernemers met hun gezamenlijke adviseurs eind 2005 reeds uitgebreid is stilgestaan bij de wenselijkheid, de noodzaak en de mogelijkheden voor verandering.

Ook in een aantal gemeenten zijn of worden activiteiten ontplooid om te komen tot een meer constructief paardenbeleid. Genoemd kunnen onder andere worden de gemeenten Eemnes en Haarlemmermeer.

Het in september 2004 door de Sectorraad Paarden vastgestelde Rapport 'Paardenhouderij en Ruimtelijke Ordening' bevat de uitgangspunten voor deze Handreiking die daarvan een nadere uitwerking is. Hetgeen in het rapport staat wordt in de Handreiking 'vertaald' naar een gemakkelijk hanteerbaar beleids- en uitvoeringskader. Het is bedoeld als hulpmiddel bij het opstellen van bestemmingsplannen, het nemen van besluiten ex artikel 19 WRO en het toetsen van aanvragen om bouwvergunning.

De Handreiking vangt aan met een inleiding en een korte beschrijving van de betekenis van de paardenhouderij voor het platteland om te vervolgen met het geven van criteria die van nut kunnen zijn bij het vaststellen van beleid. Het eenmaal vastgestelde beleid kan vervolgens als leidraad dienen bij het vaststellen van ruimtelijke plannen en het nemen van besluiten omtrent aanvragen om bouwvergunning.

Met de Handreiking beogen de VNG en de Sectorraad Paarden, ieder vanuit zijn eigen specifieke deskundigheid, een positieve bijdrage te leveren aan de positionering van de paardenhouderij als zelfstandige en economisch waardevolle sector op het platteland.

Dhr. J. Lokhorst, voorzitter Sectorraad Paarden
Mw. mr M. van Steenis, beleidsmedewerker RO VNG

1.	Inleiding	5
2.	De betekenis van de paardenhouderij voor het platteland	6
3.	De plaats van de paardenhouderij in het bestemmingsplan	7
3.1	Het bestemmen van de paardenhouderij	7
3.2	Gevolgen voor de bestaande bedrijven	7
3.3	De gebondenheid met het buitengebied	7
3.4	De problemen	7
3.5	De huidige praktijk van bestemmen	7
3.6	Het bestemmingsplan	7
3.6.1	Begripsomschrijvingen	7
3.6.2	Bedrijfsmatige, semi-bedrijfsmatige en hobbymatige paardenhouderij	8
3.6.3	De doeleindenomschrijving	8
3.6.4	Het geven van instructie binnen de productiegerichte paardenhouderij	8
3.6.5	De bouw- en gebruiksvoorschriften	9
3.6.5.1	Bouwvoorschriften	9
3.6.5.2	Gebruiksvoorschriften	9
3.6.6	Het rechtstreeks of na wijziging toestaan van een paardenhouderij	9
3.6.7	Het toetsen aan het marktpotentieel	10
3.6.8	De verkeersaantrekkende werking en de parkeervoorziening	10
3.6.9	Unieke bedrijfssituaties	10
3.7	De eigen geurgevoeligheid	10
4.	Het beoordelen van een vergunningsaanvraag	11
4.1	Toetsen welk bedrijfstype of welke combinatie van bedrijfstypen het betreft en vaststellen of het productiegerichte of gebruiksgericte paardenhouderij betreft	12
4.1.1	Bedrijfstypen	12
4.1.2	Vaststellen of het productiegerichte of gebruiksgericte paardenhouderij betreft	14
4.1.3	Hoofdactiviteit(en) per bedrijfstype	15
4.2	Toetsen of het een bedrijfsmatige activiteit betreft	16
4.3	Toetsen of het bestemmingsplan de vestiging op de aangegeven locatie toestaat	17

4.4	Toetsen of de aangevraagde voorzieningen relevant zijn	19
4.5	Toetsen of het bouwblok voldoet of aangepast moet worden	20
4.5.1	Toetsingscriteria	20
4.5.2	De aanvraag tot wijziging ex artikel 11 WRO	20
4.5.3	De te volgen werkwijze	21
4.5.4	De vrijstelling ex artikel 19 WRO	21
4.6	Toetsen of de overlast geminimaliseerd wordt	22
4.7	Indien nodig de aanvraag laten beoordelen door –bij voorkeur- een regionale beoordelingscommissie of een andere deskundigen-commissie	23
4.8	Het afgeven van een bouwvergunning	23
5	Bijlagen:	24
I	Voorzieningen in de paardenhouderij	25
II	Voorwaarden voor een tweede bedrijfswoning	35
III	Adressen in de paardenhouderij	36
IV	Artikel “Iedereen een paard” uit Elsevier 19 november 2005	37
V	Voorbeeld van een bestemming “paardenhouderij”	43
VI	Bijdrage KNHS inzake evenementen en men- en ruiterspaden	45

1. Inleiding

De Nota Ruimte en de Agenda voor een Vitaal Platteland zijn gezamenlijk in 2004 aangeboden aan de Tweede kamer. De Nota Ruimte beschrijft het ruimtelijke beleid voor het platteland en de Agenda voor een vitaal platteland gaat uit van een integraal perspectief en richt zich op de economische, ecologische en sociaal-culturele aspecten van het platteland. In de Nota Ruimte en de daaruit voortvloeiende Agenda voor een Vitaal Platteland van het Ministerie van LNV wordt aangegeven dat het kabinetsbeleid gericht is op een leefbaar platteland met de functies leven, wonen en genieten en op een vitale en duurzame agrarische sector.

De Agenda beschrijft de volgende ontwikkelingen. Het karakter, de functies en het aanzien van het Nederlandse platteland veranderen sterk. Vandaag de dag is de plattelandssamenleving al lang niet meer de overwegend agrarische samenleving, al blijft een krachtige land- en tuinbouw een wezenlijke voorwaarde voor een vitaal platteland. De landbouw bepaalt immers nog altijd sterk het grondgebruik en de identiteit van het landschap, maar is in veel regio's niet meer de belangrijkste economische drager. De toeristische en recreatieve sector is uitgegroeid tot een belangrijke economische activiteit met potentie voor verdere groei. Om bij te kunnen dragen aan de vitaliteit van de plattelandseconomie moeten alle betrokken partijen meer armslag krijgen. Waar regelgeving onnodig belemmerend werkt, ligt er een opdracht voor de verschillende overheden om zich gezamenlijk in te spannen daar waar mogelijk te dereguleren of de regelgeving aan te passen.

Het plattelandsbeleid van de overheid richt zich dus op een brede plattelandseconomie, uitbreidende agrarische (neven) functies, blijvende grondgebondenheid, identiteit van het landschap, toeristische en recreatieve sector, meer vrouwelijke ondernemers en blijvende activiteiten in agrarische probleemgebieden.

De paardenhouderij kan aan al deze aandachtspunten een positieve bijdrage leveren. Afhankelijk van het bedrijfstype en locatie zal in meer of mindere mate een bijdrage worden geleverd aan bijvoorbeeld de recreatieve sector of activiteiten in agrarische probleemgebieden. Maar ook los daarvan is de paardenhouderij voor een vitaal platteland van onschatbare waarde.

Vanaf begin jaren '90 zijn de activiteiten in de paardenhouderij groeiende. Veel bedrijven zijn gestart, agrariërs hebben in de paardenhouderij een interessante (neven)activiteit gevonden en er vindt specialisatie plaats. Al deze activiteiten kunnen een positieve bijdrage leveren aan het plattelandsbeleid, mits in goede banen geleid.

Veel gemeenten weten echter niet hoe ze met de paardenhouderij om moeten gaan. Welke kansen liggen er, wat zijn de valkuilen en welke coördinatie is nodig.

Dit heeft er toe geleid dat de gemeenten heel verschillend met de paardenhouderij zijn omgegaan. In sommige gemeenten wordt de paardenhouderij met open armen ontvangen, terwijl in andere gemeenten de paardenhouderij wordt geweerd.

Om te komen tot een uniformering van de positie van de paardenhouderij op het platteland en in bestemmingsplannen heeft de Sectorraad Paarden in september 2004 het Rapport 'Paardenhouderij en Ruimtelijke Ordening' vastgesteld. Het initiatief sluit goed aan bij beschrijvingen in de Agenda Vitaal Platteland. Daarin wordt immers het volgende geschreven: De overheid heeft zich ten doel gesteld dat mensen die nieuwe activiteiten willen starten op het platteland zich uitgenodigd moeten voelen. De (locale) overheid moet zich opstellen als partner van de ondernemende mensen en de dynamiek versterken i.p.v. deze te smoren in een woud van regels. Gemeenten krijgen de mogelijkheid om te bouwen en vrijkomende bebouwing te bestemmen voor hergebruik.

Voor een goede landschappelijke inpassing van de paardensector op het platteland is een goede samenwerking tussen ondernemers in de paardenhouderij en de overheid onontbeerlijk. Alleen dan kunnen eisen en mogelijkheden goed op elkaar worden afgestemd. De presentatie van Dirk Sijmons, Rijksadviseur voor het landschap, tijdens het Nationaal Paardencongres 2005 kan daarbij als leidraad worden gehanteerd.

Daar waar reeds sprake is van het uitoefenen van een paardenhouderij wordt gemeenten geadviseerd die ontwikkelingsruimte te bieden, die nodig is voor het continueren van het bedrijf. Voor zover op een bepaalde locatie nog geen paardenhouderij wordt geëxploiteerd, maar de geschiktheid van de locatie gegeven is, wordt eveneens geadviseerd ontwikkelingsruimte te bieden. Daarbij verdient het de voorkeur middels algemeen geredigeerde planvoorschriften maatwerk te leveren. Dit kan worden bereikt door in bestemmingsplannen buitengebied de bestemming "paardenhouderij" op te nemen.

Ter uitvoering van hetgeen in het Rapport 'Paardenhouderij en Ruimtelijke Ordening' staat, is in samenwerking met de VNG deze Handreiking geschreven. Daarin worden achtereenvolgens beschreven de economische en maatschappelijke betekenis van de paardenhouderij, de plaats die de paardenhouderij ruimtelijk inneemt, wordt het beleidskader geschetst en worden de stappen beschreven die doorlopen worden bij het toetsen van een aanvraag om bouwvergunning. Deze stappen worden één voor één verder uitgewerkt. Verder bevat de handreiking nog een aantal bijlagen.

Inmiddels wordt ook door de minister van LNV gewerkt aan een visie van het paard op het landschap. In het kader van de totstandkoming van de visie zal deze Handreiking worden aangeboden aan de minister.

2. De betekenis van de paardenhouderij voor het platteland

Hieronder volgt een opsomming van de bijdrage die de paardenhouderij kan leveren aan ontwikkelingen op het platteland en of er aansturing en gemeentelijk beleid nodig is.

Onderwerp	Positief	Gemeentelijk beleid op maken	Bedreigingen
Brede plattelandseconomie	X		
Uitbreidende agrarische (neven) functies	X		
Blijvende grondgebondenheid	X		
Kwaliteit voor het landschap		X	
Natuur en milieu	X		
Toeristische en recreatieve sector	X	X	
Meer vrouwelijke ondernemers	X		
Werkgelegenheid op het platteland	X		
Kleine horeca voorziet dagrecreanten	X	X	
Blijvende activiteiten in agrarische probleemgebieden	X		
Hergebruik vrijkomende agrarische bebouwing	X	X	
Brugfunctie tussen stad en platteland	X		
Levendig platteland	X		
Teveel aanbod		X	X

3. De plaats van de paardenhouderij in het bestemmingsplan

3.1 Het bestemmen van de paardenhouderij

De paardenhouderij kent een grote diversiteit aan verschijningsvormen. Zo zijn er de puur agrarische bedrijven waar uitsluitend paarden worden gefokt, opgefokt, als hengstenhouderij in gebruik zijn of waar paarden voor de melkproductie worden gehouden. Voor deze bedrijven kan de agrarische bestemming blijven gelden.

In meerderheid echter gaat het om bedrijven waar al dan niet in overwegende mate niet-agrarische activiteiten worden ondernomen. Genoemd kunnen worden de trainings- en africhtingstallen, de sportstallen, de handelsstallen en de pensionstallen en maneges. Veelal betreft het een mengvorm van activiteiten. Voor die bedrijven wordt geadviseerd in bestemmingsplannen de bestemming 'paardenhouderij' op te nemen.

Voorts komt het voor dat de paardenhouderij als neventak van een agrarisch bedrijf, niet zijnde een paardenhouderij, wordt uitgeoefend. In dat geval wordt geadviseerd de paardenhouderij als subbestemming te koppelen aan de agrarische bestemming. Dit maakt het mogelijk voor het integrale bedrijf een maatbestemming op te nemen.

3.2 Gevolgen voor de bestaande bedrijven

Met het uitdrukkelijk onderscheiden in agrarische en niet-agrarische paardenhouderij wordt aan de paardenhouderij een zelfstandige plaats geboden in het buitengebied. Dit doet geen afbreuk aan de zuiver agrarische paardenhouderij. Ook voor bedrijven die in het verleden -ten onrechte- onder de agrarische bestemming zijn gestart, levert het opnemen van een maatbestemming geen beletsel op. Deze groep bedrijven krijgt alsnog de bestemming die het vereist en is daarmee in de toekomst gevrijwaard van bestuursrechtelijke sancties. De bestemming paardenhouderij biedt derhalve zekerheid, daar waar die zekerheid thans ontbreekt.

3.3 De gebondenheid met het buitengebied

De paardenhouderij is primair aangewezen op het landelijk gebied. Nu de traditionele landbouw en veehouderij vanwege een steeds verdergaande schaalvergroting in absolute aantallen sterk aan betekenis heeft ingeboet, en er jaarlijks nog steeds veel van die bedrijven stoppen, neemt de betekenis van de paardenhouderij voor het platteland sterk toe.

3.4 De problemen

De rol van de paardenhouderij wordt momenteel sterk belemmerd door het ontbreken van een toereikend ruimtelijk beleid. In bestemmingsplannen wordt de paardenhouderij, vanwege het ontbreken van een specifiek toetsingskader, vaak meegenomen onder de agrarische bestemming. Inmiddels is er rechtspraak ontwikkeld die duidelijk maakt, dat voor de paardenhouderij een status aparte geldt. Recent nog oordeelde de Afdeling bestuursrechtspraak (200404950/1) dat het africhten van paarden van derden geen bedrijfsactiviteit is die hoofdzakelijk is gericht op het voortbrengen van producten en/of dieren. In weer een andere zaak bleek een gering aantal stallen voor pensionpaarden bij een fokkerij voldoende om de bouwvergunning te vernietigen. Daaruit volgt dat uitsluitend de puur agrarische paardenhouderij over een op de activiteit toegesneden bestemming beschikt. Dit noodzaakt tot het voor de overige bedrijven in bestemmingsplannen opnemen van een afzonderlijke bestemming 'paardenhouderij'.

3.5 De huidige praktijk van bestemmen

Thans wordt de paardenhouderij onder de bestemmingen "agrarische bedrijven" of "recreatie" meegenomen. Dit 'meenemen', zo is in de praktijk gebleken, doet onvoldoende recht aan de inmiddels zelfstandige positie die de paardenhouderij zich in de afgelopen jaren heeft verworven. De paardenhouderij laat zich juist slecht onderbrengen bij één de van vorengenoemde bestemmingen. Beter is het in bestemmingsplannen aan de niet zuiver agrarische paardenhouderij een status aparte toe te kennen. Dit stelt de planwetgever in staat door middel van adequate ruimtelijke sturing maatwerk te leveren.

3.6 Het bestemmingsplan

3.6.1 Begripsomschrijvingen

In artikel 1 van ieder bestemmingsplan mogen duidelijke definities van 'gebruiksgerichte paardenhouderij' en 'productiegerichte paardenhouderij' niet ontbreken:

Gebruiksgerichte paardenhouderij: een paardenhouderij waar het rijden met paarden primair gericht is op de ruiter/amazone.

Productiegerichte paardenhouderij: een paardenhouderij waar uitsluitend of in hoofdzaak handelingen aan en/of met paarden worden verricht die primair gericht zijn op het voortbrengen, africhten en trainen en verhandelen van paarden.

Toelichting:

Onder gebruiksgerichte en productiegerichte paardenhouderij vallen alle paardenhouderijen. Dit laat onverlet dat fok-, opfokbedrijven, hengstenhouderijen en paardenmelkerijen, vanwege hun zuiver agrarische karakter, ook, wellicht zelfs beter, als agrarisch bedrijf kunnen worden aangemerkt. In dat geval gaat het namelijk uitsluitend om het voortbrengen van producten door middel van het houden van dieren. Dit verschilt niet van de andere vormen van agrarisch gebruik.

Het op een dergelijke wijze ruimtelijk benoemen van de paardenhouderij voorkomt, dat fok- en opfokbedrijven, hengstenhouderijen en paardenmelkerijen, in tegenstelling tot de overige agrarische bedrijven, zich binnen bepaalde (hoofd)bestemmingen niet mogen vestigen. Dit betreft evenwel uitsluitend de zuiver agrarische paardenhouderijen. Bij een verbreding van de agrarische activiteiten vallen ook deze paardenhouderijen onder de productiegerichte paardenhouderij. Door in de begripsomschrijving van productiegerichte paardenhouderij de woorden 'in hoofdzaak' te vermelden, wordt voorkomen dat het gebruiksgericht houden van paarden als nevenactiviteit direct leidt tot een gebruiksgerichte paardenhouderij.

3.6.2 Bedrijfsmatige, semi-bedrijfsmatige en hobbymatige paardenhouderij

Een paardenhouderij kan een bedrijfsmatige, semi-bedrijfsmatige of hobbymatige paardenhouderij betreffen alsook een rijvereniging.

Bij bedrijfsmatig is sprake van een volwaardige paardenhouderij gericht op het genereren van een voldoende bedrijfsresultaat. Van semi-bedrijfsmatig is sprake wanneer het bestaansrecht van de paardenhouderij niet geheel afhankelijk is van het daarmee te genereren bedrijfsresultaat maar qua omvang en aard niet kan worden aangemerkt als hobbymatig. Hobbymatig is de restcategorie, waarbij het houden van paarden kleinschalig is en niet gericht op het genereren van omzet.

Een rijvereniging kan niet als paardenhouderij worden aangemerkt, maar kan vanwege de relatie die tussen paarden en de vereniging bestaat daarvan ook weer niet geheel los worden gezien. Het betreft slechts een accommodatie waarin in verenigingsverband met paarden wordt gereden, zonder dat ter plaatse paarden worden gehouden

3.6.3 De doeleindenomschrijving

Bij het vorm geven van de bestemming 'paardenhouderij' zal de doeleindenomschrijving zich in beginsel uitstrekken over iedere vorm van paardenhouderij. Geadviseerd wordt de sturing die vervolgens aan het concreet invullen van de bestemming (nieuwvestiging) moet worden gegeven, verder bij voorschrift te regelen, waarbij in ieder geval de advisering -bij voorkeur- door de regionale beoordelingscommissie dan wel door een andere deskundigencommissie aan de hand van een door de initiatiefnemer over te leggen bedrijfsplan verplicht wordt gesteld.

Voor bestaande paardenhouderijen geldt dat geringe uitbreidingen of uitbreidingen waar een advies niet noodzakelijk wordt geacht kunnen worden vrijgesteld van de adviseringsplicht.

Het vorenstaande betekent voor de huidige praktijk, dat wanneer daadwerkelijk tot deze wijze van bestemmen wordt besloten, ieder paardenbedrijf in Nederland, met uitzondering van de fok- en opfokbedrijven, hengstenhouderijen en paardenmelkerijen, uitsluitend nog onder de bestemming 'paardenhouderij' wordt toegestaan.

De bestemming 'paardenhouderij' kan het gehele plangebied betreffen, maar kan zich ook beperken tot een bepaald deel of gedeelten van het plangebied. Uiteraard is dit een beleidsvrijheid die door gemeenten zelf zal moeten worden ingekleurd. Door het opnemen van de bestemming 'paardenhouderij' als detailbestemming kunnen de vestigingsmogelijkheden worden beperkt tot bepaalde plankaartdelen. Een dergelijke wijze van bestemmen voorkomt, dat op daarvoor niet of minder geschikte locaties een paardenhouderij moet worden toegestaan.

3.6.4 Het geven van instructie binnen de productiegerichte paardenhouderij

Het geven van instructie dient als inherent aan ieder type, niet-agrarische, paardenhouderij, ongeacht zijn omvang, te worden aangemerkt. Dat is niet alleen uit bedrijfseconomisch oogpunt noodzakelijk, het geven van instructie maakt een wezenlijk onderdeel uit van het bedrijfsresultaat, ook kan alleen dan het hoge niveau dat de Nederlandse paardensport al jarenlang kenmerkt worden veiliggesteld. Wel geldt daarbij de voorwaarde, dat de instructie geen hoofdactiviteit wordt. Deze moet altijd ondergeschikt blijven aan de primaire doelstelling.

Het vasthouden van het hoge sportieve niveau kan uitsluitend worden bereikt door professionele beoefenaars van de paardensport, die zonder uitzondering vallen onder de categorie productiegerichte paardenhouderij, hun ervaring en deskundigheid door middel van het geven van instructie over te laten brengen op talentvolle ruiters en amazones.

Het onderscheiden in productiegericht en gebruiksgericht is slechts bedoeld ter voorkoming dat de instructie een waarneembare activiteit wordt. Deze dient bij de productiegerichte paardenhouderij ondergeschikt te zijn aan de overige activiteiten.

Het geven van instructie is indirect ook van groot belang voor de fokkerij. Paarden worden gefokt op afstamming en de afstamming is alleen dan belangrijk, wanneer met name de hengst zijn prestaties op sportief gebied heeft bewezen. Nederland zou zijn belangrijke exportpositie verliezen, wanneer de fokproducten niet meer hoog in de sport zouden presteren.

3.6.5 De bouw- en gebruiksvoorschriften

3.6.5.1 Bouwvoorschriften

In de bouwvoorschriften wordt de omvang van het bouwblok en de daarbinnen te bouwen bouwwerken geregeld. Geadviseerd wordt voor de omvang van de bouwblokken uit te gaan van:

bedrijfsmatige paardenhouderij	: 1,0 – 2,5 ha;
semi-bedrijfsmatige paardenhouderij	: 0,5 – 1,0 ha;

Voor het goed functioneren van een paardenhouderij zijn de navolgende bouwwerken noodzakelijk:

- een bedrijfswoning;
- enkele verblijven voor personeel;
- een gebouw met stallen;
- een buitenrijbak;
- een rijhal met ontvangstruimte;
- een mestopslag;
- een loods voor opslag en stalling;
- een stapmolen; en
- een langeercirkel.

Deze hoeven niet persé binnen het bouwblok te worden gerealiseerd. Een buitenrijbak, een mestopslag, een stapmolen en een langeercirkel kunnen vanwege hun verschijningsvorm ook buiten het bouwblok worden toegestaan. Uiteraard ligt de keuze daarvoor bij de planwetgever. Geadviseerd wordt voor de bouwvoorschriften de gebruikelijk wijze van redigeren te hanteren. In beginsel is voldoende dat de bouwvoorschriften een nok- en goothoogte vermelden.

Toelichting:

Per bouwblok geldt dat in beginsel één bedrijfswoning kan worden toegestaan. Geadviseerd wordt de noodzaak van een tweede bedrijfswoning te beoordelen aan de hand van de aard of omvang van het bedrijf. Voor stagiaires en grooms is het wenselijk dat verblijfsruimten worden toegestaan, mits deze niet tevens als zelfstandige woonruimte dienst kunnen doen.

3.6.5.2 Gebruiksvoorschriften

Naast een afzonderlijke definiëring verdient het de voorkeur het planologisch onderscheiden in productiegerichte en gebruiksgericte paardenhouderij binnen het artikel dat de bestemming regelt, vorm te geven. In dat geval zal voor beide typen paardenhouderij een afzonderlijke regeling moeten worden opgenomen. Daarmee wordt voorkomen dat een niet gewenste ontwikkeling optreedt met betrekking tot een bepaald type paardenhouderij. Het onderscheid mag daarbij niet zo ver gaan, dat een mengvorm van binnen de beide type te onderscheiden bedrijfstypen volledig wordt uitgesloten. (Voorbeeld: een sport-, africhtings- en handelsstal omvat mede enkele boxen voor pensionpaarden).

Geadviseerd wordt verder om voor een gebruiksgericte paardenhouderij uitdrukkelijk in de gebruiksvoorschriften op te nemen dat paarden van derden in pension mogen worden gestald, met gebruikmaking van de faciliteiten van het bedrijf, dan wel dat door het bedrijf zelf paarden aanwezig worden gehouden ten einde derden daarmee te laten rijden. Dat zijn namelijk de kenmerken van een gebruiksgericte paardenhouderij.

3.6.6 Het rechtstreeks of indirect (artikel 11 WRO) toestaan van een paardenhouderij

Bij een nieuw initiatief, bijvoorbeeld omschakeling van een agrarisch bedrijf naar een paardenhouderij, een nieuw bedrijf op een vrijkomende agrarische bedrijfslocatie (VAB) of een nieuwe locatie zal er een bestemmingswijziging (of vrijstelling ex artikel 19 WRO) moeten worden aangevraagd, waarbij het, afhankelijk van het bedrijfstype, gaat om een gebruiksgericte paardenhouderij of een productiegerichte paardenhouderij.

Het uitsluitend na wijziging toestaan dat een paardenhouderij zich vestigt geeft de mogelijkheid sturend op te treden. Daar waar een paardenhouderij absoluut ongewenst wordt geacht, kan worden geweigerd de bestemming te wijzigen.

Het is vaste jurisprudentie dat het toekennen van een bouwblok of het wijzigen van de bestemming niet met toepassing van artikel 15 WRO mogelijk is. De Afdeling bestuursrechtspraak staat uitsluitend toe dat dit met toepassing van artikel 11 WRO plaatsvindt.

Uiteraard kan er voor gekozen worden dat binnen een bepaalde hoofdbestemming bij recht de vestiging van een paardenhouderij wordt toegestaan. Dit is een beleidsvrijheid die een gemeente naar eigen inzicht kan invullen.

3.6.7 Het toetsen aan het marktpotentieel

Omdat in de praktijk is gebleken dat met betrekking tot de gebruiksgerichte paardenhouderij een veelal werend beleid wordt gevoerd, terwijl de vraag vanuit de markt nog lang niet was bevredigd, is het toetsen of het marktpotentieel de vestiging van de gebruiksgerichte paardenhouderij rechtvaardigt een uiterst bruikbaar instrument.

Aan de andere kant voorkomt een dergelijke wijze van toetsen juist wildgroei en overaanbod. Uitsluitend wanneer uit het onderzoek komt vast te staan dat in een bepaalde regio de reeds bestaande gebruiksgerichte paardenhouderij niet onaanvaardbaar wordt aangetast door een verdere uitbreiding van het aanbod, ligt medewerking in de rede. Nu eerst moet zijn gebleken van een onaanvaardbare aantasting van de bestaande belangen wil geen medewerking wordt verleend, wordt daarmee niet getreden in de normaliter aanwezige concurrentiepositie.

3.6.8 De verkeersaantrekkende werking en de parkeervoorzieningen

Met name voor de gebruiksgerichte paardenhouderij geldt dat de verkeersaantrekkende werking sturing vanuit de ruimtelijke ordening vereist. Het verdient daarbij niet de voorkeur dat een gebruiksgerichte paardenhouderij uitsluitend in het kernrandgebied wordt toegestaan. Dit doet geen recht aan het veelal geringe aantal voertuigbewegingen die de gebruiksgerichte paardenhouderij daadwerkelijk genereert.

Bij een normale bedrijfssituatie kunnen er tussen de 4 en 15 voertuigen in een periode van circa twee uur aan het in exploitatie zijn van de gebruiksgerichte paardenhouderij worden toegerekend. Normaal wordt er een uur paardgereden en is er vóór en ná het paardrijden tweemaal een half uur nodig voor op- en afzadelen en het verblijf in de kantine. De praktijk heeft geleerd, dat de voertuigen niet tegelijkertijd aan komen rijden, maar met kleine tussenpozen. De ruimtelijke impact daarvan is gelijk aan het heersende verkeersbeeld van de betreffende openbare weg.

Om geen overlast voor de omgeving op te leveren verdient het de voorkeur om iedere paardenhouderij in zijn eigen structurele parkeerbehoefte te laten voorzien. Wel is er reden om incidenteel plaatsvindende evenementen van dat vereiste uit te zonderen.

3.6.9 Unieke bedrijfssituaties

In Nederland is er een klein aantal paardenhouderijen, die gelet op hun omvang als ook hun aard bijzonder zijn te noemen. Een algemene regeling kan daarvoor niet worden gegeven. Geadviseerd wordt voor die bedrijven maatwerk te leveren.

3.7 De eigen geurgevoeligheid

Een paardenhouderij veroorzaakt vanwege zijn aard een zekere geurbelasting. Om die reden moet ten opzichte van andere objecten een bepaalde afstand in acht worden genomen. Daarmee staat gelijk vast, dat de eigen geurgevoeligheid laag is. Bedrijven die vanwege de daarbinnen aanwezige dieren zelf geur emitteren, kunnen daardoor niet als object voor dagrecreatie worden aangemerkt. Dit zou de vestigingsmogelijkheden van de paardenhouderij in het buitengebied anders te zeer beperken. Met name de aanwezigheid van intensieve veehouderij in een bepaald gebied zou aan vestiging in de weg staan.

4. Het beoordelen van een vergunningaanvraag

Indien er een aanvraag om bouwvergunning voor het vestigen of uitbreiden van een paardenhouderij, niet zijnde een fok- en/of opfokbedrijf, hengstenhouderij of paardenmelkerij, binnenkomt bij een gemeente, is onderstaand stappenplan een goed hulpmiddel. Aan de hand daarvan vindt een beoordeling plaats of de bouwvergunning kan worden verleend. Voorafgaand aan die beoordeling wordt vastgesteld of de aanvraag alle voor een goede behandeling benodigde gegevens bevat. Vervolgens dienen er acht stappen doorlopen te worden:

1. Toetsen welk bedrijfstype of welke combinatie van bedrijfstypen het betreft en vervolgens vaststellen of het om een productiegerichte of gebruiksgerichte paardenhouderij gaat.
2. Toetsen of het een bedrijfsmatige of semi-bedrijfsmatige activiteit betreft.
3. Toetsen of het bestemmingsplan de vestiging op de aangegeven locatie toestaat.
4. Toetsen of de in de aanvraag opgenomen voorzieningen relevant zijn.
5. Toetsen of het bouwblok voldoet of aangepast moet worden.
6. Toetsen of overlast geminimaliseerd wordt.
7. Indien nodig de aanvraag laten beoordelen door de regionale beoordelingscommissie.
8. Het afgeven van de vergunning.

Het stappenplan is uitsluitend van toepassing op (semi-)bedrijfsmatige paardenhouderijen. Voor een hobbymatige paardenhouderij dient bij voorkeur een lichter regiem te worden toegepast. Dit vanwege de geringe omvang van dit type paardenhouderij. Geadviseerd wordt een hobbymatige paardenhouderij toe te staan, tenzij daarvan bij de aangrenzende woningen hinder is te duchten. Met name voor de mestopslag, buitenrijbak, verlichting en stallen geldt dat deze op voldoende afstand worden gesitueerd.

Heeft de aanvraag betrekking op een hobbymatige paardenhouderij, en wordt niet voldaan aan de maximale oppervlaktemaat voor bijgebouwen bij woningen, dan wordt geadviseerd een individuele beoordeling, waarbij de ligging van de locatie ten opzichte van de nabijgelegen functies bepalend is, uit te voeren. Geadviseerd wordt de in paragraaf 2.3.3 van het Rapport genoemde basisvoorzieningen ook toe te staan bij een hobbymatige paardenhouderij. Wel zijn de VNG en de Sectorraad Paarden van mening dat het houden van paarden in bijvoorbeeld een schuurtje of garage in een zuivere woonomgeving niet gewenst is. De individuele situatie zal steeds bepalen wat er wel of niet kan.

Worden paarden geweid, dan wordt geadviseerd, één en ander afhankelijk van de landschappelijke kwaliteiten van dat betreffende gedeelte van het buitengebied en het daarvoor vastgestelde ruimtelijke beleid, ter plaatse een schuilgelegenheid toe te staan.

In deze Handreiking is in paragraaf 4.4 een overzicht opgenomen met daarin de meest voorkomende voorzieningen per bedrijfstype en bij een privé-stal. Indien de eigenaar van de privé-stal over voldoende land beschikt en de paarden weidegang kan bieden, kan daarin wellicht aanleiding worden gevonden voor het toestaan dat voor die paarden voorzieningen worden gerealiseerd die de normaliter toegestane oppervlakte aan bebouwing bij een burgerwoning overschrijdt. Het moet voor alles een wenselijke ontwikkeling worden gevonden dat land extensief benut wordt, temeer wanneer dit tot een verfraaiing en verlevendiging van het landschap leidt. Grazende paarden worden als positief ervaren.

Voor het beoordelen van een aanvraag voor een hobbymatige paardenhouderij zal met name een rol spelen of door positionering van de bouwwerken de overlast geminimaliseerd wordt.

In bijlage I worden de voorzieningen nader toegelicht.

4.1. Toetsen welk bedrijfstype of welke combinatie van bedrijfstypen het betreft en vaststellen of het productiegerichte of gebruiksgerichte paardenhouderij betreft

4.1.1 Bedrijfstypen

Hieronder wordt een korte beschrijving van de bedrijfstypen in de paardenhouderij gegeven.

Combinaties van verschillende bedrijfstypen zijn mogelijk en komen veelvuldig voor!

Let wel: daar waar paard staat kan ook en/of pony gelezen worden.

Hengstenhouderij

Een bedrijf kan als hengstenhouderij worden beschouwd indien de omzet uitsluitend of in hoofdzaak wordt behaald uit de inzet van een of meerdere hengsten voor de fokkerij middels natuurlijke dekking of kunstmatige inseminatie. Door de steeds hogere eisen die worden gesteld aan dekhengsten hebben de meeste merriehouders geen eigen hengst, maar maken ze gebruik van hengsten van gespecialiseerde hengstenhouders.

Een hengstenhouderij die middels KI werkt dient zich aan de eisen van de Regeling Paardensperma te houden. In deze regeling zijn naast veterinaire eisen ook eisen met betrekking tot de huisvesting opgenomen.

Merriehouderij

Een bedrijf kan als merriehouderij worden beschouwd indien de omzet uitsluitend of in hoofdzaak wordt behaald uit de inzet van meerdere merries voor de fokkerij.

Opfokbedrijf

Een bedrijf kan als opfokbedrijf worden beschouwd indien de omzet uitsluitend of in hoofdzaak wordt behaald uit de huisvesting van jonge paarden, al dan niet in eigendom, in de leeftijd van 4 tot 36 maanden. Veelal worden de groepen jonge paarden gedurende de zomerperiode volledige weidegang geboden en worden in de winterperiode deze groepen in groepshuisvesting gestald.

Stoeterij

Een bedrijf kan als stoeterij worden beschouwd indien op het bedrijf een combinatie is te vinden van merriehouderij met een opfokbedrijf en/of africhtingsstal en/of hengstenhouderij.

Africhtingsstal

Een bedrijf kan als africhtingsstal worden beschouwd indien de omzet uitsluitend of in hoofdzaak wordt behaald uit het africhten van paarden. Hieronder wordt verstaan het zadelmak maken, het betuigen, het keuringsklaar maken enzovoort.

Sportstal

Een bedrijf kan als sportstal worden beschouwd indien de omzet uitsluitend of in hoofdzaak wordt behaald uit een combinatie van training van paarden, het uitbrengen van paarden in de sport en het geven van instructie aan derden op paarden die niet in eigendom zijn van het bedrijf. Als de klanten naar het bedrijf komen met hun paard kan de instructie plaatsvinden op het bedrijf. Vaak gaat de instructeur naar de stal van de klant, zodat het paard niet vervoerd hoeft te worden.

Diverse sportdisciplines die van toepassing kunnen zijn: dressuur, springen, eventing, endurance, voltige, westernriding, drafspor, rensport en de aangespannen sport.

Stalhouderij

Een bedrijf kan als stalhouderij worden beschouwd indien de omzet uitsluitend of in hoofdzaak wordt behaald uit verhuur van aanspanningen voor bijvoorbeeld huwelijken, begrafenissen, tochten of shows. Sommige stalhouderijen ontvangen nauwelijks klanten, omdat ze vooral aanspanningen verhuren ten behoeve van bijvoorbeeld huwelijken en trainen alleen de paarden op het bedrijf. In andere gevallen worden er vooral tochten gemaakt vanuit het bedrijf en komen de klanten naar het bedrijf toe.

Handelsstal

Een bedrijf kan als handelsstal worden beschouwd indien de omzet uitsluitend of in hoofdzaak wordt behaald uit de in- en verkoop van paarden. In tegenstelling tot de handel in vee en andere veesoorten worden paarden vaak langer aangehouden en niet direct doorverkocht of naar de slacht gebracht. Een handelsstal, met name een sportpaardenhandelsstal, doet eerst aan waardeverbetering voordat een paard weer doorverkocht wordt.

Spermawinstation

Een bedrijf kan als spermawinstation worden beschouwd indien de omzet uitsluitend of in hoofdzaak wordt behaald uit het winnen, bewerken en afzetten van sperma van hengsten ten behoeve van de fokkerij. Op een spermawinstation worden niet per definitie paarden gehouden. Het kan een laboratorium zijn waar een fantoom is opgesteld en waar een laboratorium is ingericht.

Embryotransplantatiebedrijf

Een bedrijf kan als embryotransplantatiebedrijf worden beschouwd indien de omzet uitsluitend of in hoofdzaak wordt behaald uit het verrichten van embryotransplantaties; insemineren van merries, het winnen van embryo's en het terugplaatsen ervan.

Paardenmelkerij

Een bedrijf kan als paardenmelkerij worden beschouwd indien de omzet uitsluitend of in hoofdzaak wordt behaald uit verkoop van melk en/of melkproducten geproduceerd uit melk afkomstig van merries aanwezig op het bedrijf. Een paardenmelkerij kan worden vergeleken met een bedrijf met melkkoeien of melkgeiten. De omvang van de meeste paardenmelkerijen is kleiner dan een bedrijf met koeien of geiten, aangezien paardenmelk per liter veel meer opbrengt dan koeien- en geitenmelk kan met minder productie worden volstaan.

Verenigingsaccommodatie

Een hippische accommodatie die wordt beschouwd als de paardensportaccommodatie die uitsluitend in gebruik is ten behoeve van een vereniging van natuurlijke personen, die de paardensport als vrijetijdsbesteding met eigen paarden beoefenen in een of meerdere disciplines en waar geen paarden structureel worden gestald.

Manege

Een bedrijf kan als manege worden beschouwd indien de activiteiten uitsluitend of in hoofdzaak bestaan uit het geven van instructie in diverse disciplines aan derden met gebruik van paarden in eigendom van het bedrijf of aan derden met eigen paarden en het bieden van huisvesting aan die paarden. De meeste maneges hebben een kantine ingericht om klanten te ontvangen en te voorzien van een hapje en een drankje.

Pensionstal

Een bedrijf kan als pensionstal worden beschouwd indien de activiteiten uitsluitend of in hoofdzaak bestaan uit het houden van paarden van derden. Hieronder wordt verstaan de verhuur van stalling met accommodatie en/of weiland en het verzorgen van de paarden.

Privé-stal

Een privé-stal betreft een onderkomen voor uitsluitend of in hoofdzaak paarden welke in eigendom zijn van de eigenaar van de stal en die niet worden gebruikt ten behoeve van inkomensverwerving. De aard en omvang van een privé-stal kan enorm uiteenlopen: van iemand die voor de hobby twee paarden in het land heeft lopen tot iemand die naast een baan buitenshuis 6 sportpaarden heeft en bijvoorbeeld wordt afgevaardigd naar de Olympische Spelen.

4.1.2 Vaststellen of het productiegerichte of gebruiksgerichte paardenhouderij betreft.

Voor de meer georganiseerde beoefening van de paardensport zijn er de maneges. Ook zijn er accommodatiegerichte (niet-grondgebonden) pensionstallen en verenigingsaccomodaties. Deze vallen onder de noemer gebruiksgerichte paardenhouderij. Het betreft hier bedrijven/verenigingen met een lokale binding. Geadviseerd wordt de vestiging daarvan niet te weigeren indien er lokaal c.q. regionaal gezien nog geen voldoende aanbod is die in de wel aanwezige vraag voorziet. Dit laatste om het voorzieningenniveau op peil te krijgen en te houden. Niet mag worden voorbij gegaan aan het gegeven dat de recreatieve paardensport zich in een grote belangstelling mag verheugen (zie bijlage IV). Uit het bedrijfsplan zal een en ander moeten blijken. Uitbreidingen en nieuwvesting dienen bij voorkeur nog uitsluitend te worden beoordeeld aan de hand van een bedrijfsplan waarin ook het marktpotentieel is opgenomen. Een dergelijke aanpak zal een evenwichtig vestigingsbeleid tot gevolg hebben.

Bij de productiegerichte paardenhouderij draait het met name om het paard zelf en niet zozeer om de ruiters/amazones. Onder productiegerichte paardenhouderij vallen de op het voortbrengen van producten gerichte paardenhouderijen, zoals fok- en opfokbedrijven, de hengstenhouderijen, de paardenmelkerijen, de africhtingsstallen, de trainings- en sportstallen, de handelsstallen, stalhouderijen en spermawinstations.

Zoals hiervóór in hoofdstuk 3 reeds is aangegeven sluit het goed bij de huidige praktijk aan, wanneer fok- en opfokbedrijven, hengstenhouderijen en paardenmelkerijen bestemmingsplanmatig als agrarische bedrijven aangemerkt blijven worden zolang ze zuiver agrarisch zijn.

4.1.3 Hoofdactiviteiten per bedrijfstype

Let op: combinaties van hoofdactiviteiten (en dus bedrijfstypen) zijn ook mogelijk

Hengstenhouderij	Merriehouderij	Opfokbedrijf	Africhtingstal	Sportstal	Stalhouderij	Handelstal	Spermawinstation	Embryotransplantatiebedrijf	Paardenmelkerij	Verenigingsaccommodatie	Manege*	Pensionstal	Freelance instructie	Freelance KI	
															Fokkerij
															Kunstmatige Inseminatie (KI)
															Opfok
															Africhting
															Training
															Uitbrengen in de sport
															Instructie aan derden op eigen paard
															Instructie aan derden op bedrijfspaar
															In- en verkoop van paarden
															Productie/afzet paardenmelk(producten)
															Embryotransplantatie
1															Spermawinning
															Verhuur aanspanningen
															Verhuur accommodatie
															Verhuur weiland
															Verhuur stalling

Hoofdactiviteit:

Een activiteit op een bedrijf kan als hoofdactiviteit worden beschouwd indien deze resulteert in het merendeel van de inkomsten.

- * Manegebedrijven behoeven horecavoorzieningen welke verschillend van opzet en grootte kunnen zijn. Deze horecavoorzieningen zijn ondergeschikt en dienstbaar aan de ter plaatse toegestane recreatieve voorzieningen. Op een paardenhouderij vormen “horeca”-activiteiten dus geen hoofdactiviteit

- 1 Op een hengstenhouderij waar hengsten middels KI voor de fokkerij worden ingezet vormt spermawinning een hoofdactiviteit.

4.2. Toetsen of het een bedrijfsmatige activiteit betreft

Voor het kunnen beoordelen of de aanvraag betrekking heeft op een bedrijfsmatige of semi-bedrijfsmatige paardenhouderij, wordt geadviseerd de aanvraag vergezeld te doen gaan van een bedrijfsplan.

Een bedrijfsplan dient in ieder geval de volgende gegevens te bevatten:

- Een duidelijke omschrijving van het bedrijfstype, de activiteiten en de daarvoor benodigde faciliteiten met een onderbouwing van de noodzaak van de ontwikkeling.
- Voor maneges en pensionstallen (ook wanneer het een nevenactiviteit betreft) het marktpotentieel en de concurrentiepositie binnen de regio van vestiging en de op grond daarvan te verwachte omzetgegevens (duurzaamheidstoets).
- De arbeidsbehoefte, onderverdeeld naar activiteit per binnen het bedrijf werkzame personen.
- Een omzetbegroting (o.a. financiële haalbaarheid, kostenbegroting, inzicht in duurzaamheid van het bedrijf).
- De kennis en vaardigheden van de ondernemer.
- In geval van sportstallen een beschrijving van de sponsorgelden. Sponsorgelden zijn zo'n evidente inkomstenbron dat deze als 'normaal' inkomen dienen te worden aangemerkt. In de bedrijfsplannen voor sportstallen dienen sponsorgelden daarom gewoon deel uit te maken van met de paardenhouderij te genereren inkomsten.
- Een afsluitende conclusie.

Deelname aan vrijwillige certificeringsprogramma's, zoals het Keurmerk Veilige Paardensport of de Certificering Hengstenhouderij, wordt gestimuleerd door de Sectorraad Paarden en geadviseerd wordt dit als positief aspect mee te nemen bij de beoordeling van de aanvraag om vergunning, maar kan uitdrukkelijk geen grond inhouden tot het weigeren van de vergunning.

4.3. Toetsen of het bestemmingsplan de vestiging op de aangegeven locatie toestaat

Elke gemeente stelt meerdere bestemmingsplannen vast voor het grondgebied van de gemeente. Bij het vaststellen van het bestemmingsplan voor het buitengebied worden keuzes gemaakt welke bestemmingen waar worden gelegd en wat binnen die bestemmingen aan bouw- en gebruiksmogelijkheden wordt toegestaan. Het bestemmingsplan voor het buitengebied zal ook beleidsuitgangspunten (gaan) bevatten voor de positionering van de paardenhouderij.

Een grove onderverdeling die veelal wordt toegepast is het opdelen van het buitengebied in een agrarisch gebied, in een agrarisch gebied met bijzondere waarden, in een natuurgebied, in een recreatiegebied en in een kernrandgebied.

Agrarisch gebied

Het agrarisch gebied kenmerkt zich door de aanwezigheid van bedrijven en overige bebouwing die als passend voor het platteland worden gezien. Voor agrarische bedrijven wordt veelal gebruik gemaakt van de detailbestemming “agrarisch bouwblok”.

Geadviseerd wordt voor de paardenhouderij een zelfde wijze van bestemmen te hanteren. Het verdient daarbij de voorkeur om voor de productiegerichte paardenhouderij, voor zover het niet reeds gaat om een zuiver agrarisch bedrijf zoals een fok- en opfokbedrijf, een hengstenhouderij of een paardenmelkerij, de detailbestemming “paardenhouderij” toe te kennen.

Met betrekking tot de gebruiksgesichte paardenhouderij wordt geadviseerd eveneens de detailbestemming “paardenhouderij” te hanteren. Wel kunnen lokale omstandigheden aanleiding geven geen bouwblok toe te kennen. Geadviseerd wordt het aanvaardbaar zijn van de beoogde vestigingslocatie te toetsen aan dezelfde criteria als voor een agrarisch bouwblok en een bouwblok voor een productiegerichte paardenhouderij. Voorkomen moet worden dat een gebruiksgesichte paardenhouderij die de kenmerken heeft van een agrarisch bedrijf of een productiegerichte paardenhouderij, uitsluitend vanwege zijn aard beperkingen krijgt opgelegd.

Agrarisch gebied met bijzondere waarden

Wanneer landschappelijke, natuur- of archeologische waarden noodzaken tot een meer specifieke bestemming, dan kunnen die waarden in de weg staan aan het vestigen van een paardenhouderij.

Geadviseerd wordt om ook in dat geval voor de productiegerichte paardenhouderij de vestigingscriteria te hanteren die gelden voor agrarische bedrijven.

Voor de gebruiksgesichte paardenhouderij kunnen andere, zwaardere, criteria gelden. Wel wordt geadviseerd de gebruiksgesichte paardenhouderij zoveel mogelijk gelijk te behandelen met de agrarisch bedrijven en productiegerichte paardenhouderij. Ook hier geldt dat voorkomen moet worden dat een gebruiksgesichte paardenhouderij die de kenmerken heeft van een agrarisch bedrijf of een productiegerichte paardenhouderij, uitsluitend vanwege zijn aard beperkingen krijgt opgelegd.

Natuurgebied

In beginsel zal het bedrijven niet worden toegestaan zich in een natuurgebied te vestigen. Wel kan het zijn, dat er reeds bedrijven zijn gevestigd. Geadviseerd wordt, wanneer die bedrijven willen omschakelen naar een paardenhouderij, in beginsel medewerking te verlenen. Paardenhouderijen hebben veelal een omvang van minder dan 100 paarden en de NH₃ emissie is daardoor laag. De immissie heeft daardoor niet snel significante gevolgen voor de natuurwaarden van het betreffende natuurgebied.

Met name voor de gebruiksgesichte paardenhouderij kan het gebied waarin het bedrijf is gevestigd, belangrijk zijn. Voor het maken van buitenritten is een goed uitrijdgebied van onschatbare waarde. Daarmee is niet gezegd, dat een productiegerichte paardenhouderij immuun is voor zijn omgeving. Ook dan kan de aanwezigheid van goede uitrijdmogelijkheden toegevoegde waarde hebben.

De verkeersaantrekkende werking is een aspect waaraan belang kan toekomen, maar hoeft niet persé aan de vestiging in een natuurgebied in de weg te staan. Ook wandelaars en fietsers komen met de auto naar het natuurgebied en parkeren deze op daartoe speciaal ingerichte parkeerplaatsen. Voor zover de verkeersaantrekkende werking van met name de gebruiksgesichte paardenhouderij daarmee vergelijkbaar is, wordt geadviseerd aan het omschakelen naar een paardenhouderij medewerking te verlenen.

Voorts harmonieert het weiden van paarden in of nabij een natuurgebied heel goed met de overige kenmerken van zo'n gebied. Passanten zullen de aanwezigheid van paarden veelal als positief ervaren.

Recreatiegebied

In een gebied voor verblijfsrecreatie zal een gebruiksgerichte paardenhouderij veelal aanvaardbaar worden geacht. De recreanten kunnen in dat geval op verschillende wijzen genieten van de aanwezigheid van paarden.

Voor zover uitsluitend sprake is van een gebied voor dagrecreatie, wordt geadviseerd per geval te bezien of de vestiging van een paardenhouderij ruimtelijk aanvaardbaar is. Denkbaar is dat in een dergelijk gebied een gebruiksgerichte paardenhouderij wordt toegestaan.

Een recreatiegebied zal zich naar verwachting minder lenen voor de vestiging van een productiegerichte paardenhouderij. De meerwaarde daarvan voor het recreatieve gebruik dat van het gebied wordt gemaakt ontbreekt volledig, terwijl voorts voor de productiegerichte paardenhouderij in het overige buitengebied juist veel mogelijkheden bestaan.

Kernrandgebied

Het kernrandgebied is in beginsel een goed vestigingsgebied voor de gebruiksgerichte paardenhouderij. Het buiten het stedelijke gebied doch nog net op loop- of fietsafstand vestigen van een gebruiksgerichte paardenhouderij heeft voordelen. Niet is daarmee gezegd, dat het kernrandgebied als het primaire vestigingsgebied voor de gebruiksgerichte paardenhouderij moet worden aangemerkt. Geadviseerd wordt de aanwezigheid van een kernrandgebied niet ten nadele van de vestigingsmogelijkheden in de overige gebieden te brengen.

Bed en breakfast

Een goede combinatie met het houden van paarden is het verschaffen van logies en ontbijt, het zogenoemde bed en breakfast. Deze vorm van recreatief gebruik kenmerkt zich door zijn kleinschaligheid en zijn begrenzing in tijd. Veelal betreft het de periode maart tot oktober. Geadviseerd wordt deze vorm van verblijfsrecreatie bij een paardenhouderij toe te staan.

4.4. Toetsen of de aangevraagde voorzieningen relevant zijn

Let op: Bij aanvraag van vergunning(en) voor uitbreiding/start van een bepaald type bedrijf dient eerst te worden bekeken welk bouwblok er aanwezig is. Vervolgens dient getoetst te worden welke voorzieningen binnen het bouwblok moeten en kunnen worden gerealiseerd, dan wel of het bouwblok kan worden aangepast en vervolgens kan er vergunning worden verleend verleend voor onderstaande gewenste bijbehorende voorzieningen. Wanneer in het bedrijfsplan het belang van een voorziening kan worden aangetoond, moet het mogelijk zijn hiervoor een vergunning te verkrijgen.

Hengstenhouderij	Merrieouderij	Opfokbedrijf	Africhtingstal	Sportstal	Stalhouderij	Handelstal	Spermawinstation	Embryotransplantatiebedrijf	Paardenmelkerij	Verenigingsaccommodatie	Manege	Pensionstal	Privéstal	
X	X	X	X	X	X	X		X	X		X	X	X	Weidegang en schuilstal
X	X	X	X	X	X	X		X	X		X	X	X	Paddock
X	X	X	X	X	X	X		X	X		X	X	X	Uitloop
														Box
														Merriebox
														Stand
		X												Loopstal
														Binnenrijbaan
														Buitenrijbaan
														Stap-/trainingsmolen*
														Longeercirkel*
														Materieelopslag
														Voeropslag
														Strooiselopslag
														Mestopslag
														Kantoorruimte
														Ontvangstruimte
														Kantine
														Hulpkracht(en)ruimte
														(Bedrijfs)woning
														Was/poetsplaats
														Solarium
														Opvoelbox
2														Laboratorium
														Parkeerplaats

- X Gewenst tbv uitoefening van natuurlijk gedrag van het paard
- Wat men zal aantreft op een bedrijf
- Niet algemeen voorkomend, kunnen wel voor een bedrijf gewenst zijn

* Voorzieningen als longeercirkel en stap-/trainingsmolen kunnen voor ieder bedrijfstype gewenst zijn voor afwisseling in de beweging van het paard.

1 Of een pensionstal een kantine wil inrichten zal afhangen van de omvang van het bedrijf. Indien er op middelgrote schaal alleen bedrijf en het bestaan van voldoende vraag. Een ontvangst-/verblijfsruimte zal altijd altijd wel aanwezig zijn.

2 Als op een hengstenhouderij hengsten middels KI voor de fokkerij worden ingezet, vormt een laboratorium een basisvoorziening.

4.5. Toetsen of het bouwblok voldoet of aangepast moet worden

4.5.1 Toetsingscriteria

In het bestemmingsplan is het zogenoemde bouwblok vastgelegd. Dit houdt in de begrenzing van de ruimte waarbinnen een bedrijf bebouwing mag oprichten. De grootte van het bouwblok is vaak gekoppeld aan het type bedrijf. Er bestaan thans vaak (grote) verschillen tussen gemeenten in de wijze van bestemmen.

Hieronder volgt een overzicht van welke voorzieningen bij voorkeur binnen het bouwblok vallen, maar in sommige gevallen ook daarbuiten zouden moeten kunnen worden opgericht..

Voorziening	Bouwwerk / inrichting	Binnen het bouwblok
Weidegang		Nee
Paddock		Nee
Uitloop		Nee
Stal ((merrie)box, stand of loopstal)	Bouwwerk	Ja
Binnenrijbaan	Bouwwerk	Ja
Buitenrijbaan	Bouwwerk ²	Ja/Nee ¹
Stap-/trainingsmolen	Bouwwerk	Ja/Nee ¹
Longeercirkel	Bouwwerk	Ja/Nee ¹
Materieelopslag	Bouwwerk	Ja
Voeropslag	Bouwwerk	Ja
Strooiselopslag	Bouwwerk	Ja
Mestopslag	Bouwwerk	Ja/Nee ¹
Kantoorruimte	Bouwwerk	Ja
Ontvangstruimte	Bouwwerk	Ja
Kantine	Bouwwerk	Ja
Hulpkracht(en)ruimte	Bouwwerk	Ja
(Bedrijfs)woning	Bouwwerk	Ja
Was/poetsplaats	Inrichting	Ja
Solarium	Inrichting	Ja
Opvoelbox	Inrichting	Ja
Laboratorium	Bouwwerk of inrichting	Ja

¹ Hangt af van de situatie en mogelijkheid tot overlast. Zie hiervoor paragraaf 4.6.

² Is afhankelijk van de constructie. Veelal zal sprake zijn van een bouwwerk. Soms ook kan de uitvoering zo gekozen zijn, dat sprake is van een werk (zandbodem omgeven door bielzen).

4.5.2 De aanvraag tot wijziging ex artikel 11 WRO

Het vergroten van een bouwblok, waarvoor tevens een bestemmingswijziging nodig is, kan met één besluit. Van het automatisch vergroten is echter geen sprake. Dit moet volgen uit het ingediende verzoek/plan. Het staat verder los van het aanwijzen van een gebied of locatie. Het wijzigingsbesluit beperkt zich tot het verzoek/plan, en derhalve wordt daarmee niet meer gewijzigd dan de bestemming en/of het bouwblok.

4.5.3 De te volgen werkwijze

De wijziging dient te worden ingeleid met een separaat verzoek. Artikel 46, lid 3, van de Woningwet is namelijk niet van toepassing op artikel 11 WRO. Nu de wijzigingsprocedure meer tijd in beslag neemt dan 18 weken (maximale beslistermijn bouwvergunning), zou de bouwvergunning altijd moeten worden geweigerd. Vandaar dat in de praktijk voor het wijzigen van de bestemming of het bouwblok altijd een separaat verzoek wordt ingediend. De procedure staat omschreven in artikel 11 WRO. Aan het nemen van het besluit gaat een ontwerp-besluit vooraf. In zijn algemeenheid is de goedkeuring van gedeputeerde staten vereist (lid 9). Het maakt geen verschil of het een VAB of een nieuw bouwblok betreft.

4.5.4 De vrijstelling ex artikel 19 WRO

Als alternatief voor het nemen van een wijzigingsbesluit, kan worden besloten tot het verlenen van vrijstelling ex artikel 19, eerste lid, WRO. Van de vrijstellingsbevoegdheid kan ook gebruik worden gemaakt voor het verlenen van bouwvergunningen die als passend in het toekomstige ruimtelijke beleid dienen te worden aangemerkt, maar waarin het vigerende bestemmingsplan nog niet voorziet. Het herzien van het bestemmingsplan is dan vaak een te tijdrovende procedure. Artikel 19, eerste lid, WRO is daarvoor een goed alternatief.

4.6. Toetsen of de overlast geminimaliseerd wordt

Overlast kan ontstaan door stof, licht, stank of verrommeling. Vaak kan deze overlast door een goede inpassing, doordachte aanleg en gebruik en door adequaat onderhoud geminimaliseerd worden. Bepaalde vormen van overlast kunnen via een milieuvergunning (Wet Milieubeheer) heel goed worden gereguleerd. Echter, niet alle overlast is via een milieuvergunning te reguleren en ook kan de overlast worden veroorzaakt door bijvoorbeeld een privé-stal, welke niet vergunningplichtig is op grond van artikel 8.1 van de Wet milieubeheer. In dat geval kan de overlast worden gereguleerd middels een ontheffing of vergunning op grond van de Algemene plaatselijke verordening. Als ultimum remedium kan de overlast door burgers zelf worden aangepakt via het Burgerlijk Wetboek (artikel 6:162 BW). Dit valt echter buiten de reikwijdte van deze Handreiking.

Hieronder worden handvatten gegeven om overlast te minimaliseren.

Stof

Een buitenrijbaan, longecirkel en paddock kunnen bij droog weer stofoverlast geven. Deze overlast kan beperkt worden door de bodem bij droogte te besproeien dan wel door middel van een eb- en vloedstelsel, zodat stofontwikkeling wordt voorkomen. Ook kan gekozen worden voor een bodem die minder stof geeft, bijvoorbeeld het toevoegen van houtsnippers of tapijtsnippers. Daarnaast kan de locatie van de buitenrijbaan, longebak en paddock zodanig gekozen worden, dat alleen al daardoor geen onaantoonbare overlast optreedt. In sommige gevallen, waarbij een bouwvlakvergroting/-verandering niet gewenst is, kan gekozen worden voor het positioneren buiten het bouwvlak.

Licht

Om lichtoverlast te beperken is het beter meerdere lichtpunten met minder intensiteit (Lux) te plaatsen, dan 1 groot lichtpunt (bouwlamp) bij voorzieningen zoals buitenrijbaan, stap- en trainingsmolen, longebak en paddock. Zo is het beter direct nabij de voorzieningen lampen te plaatsen dan deze verderaf aan een bestaand bouwwerk te bevestigen. Met betrekking tot de toegestane lichtintensiteit en de verplichte donkerperiode kunnen in de vergunning of ontheffing regels worden opgenomen. Ook hier geldt dat een goed doordachte positionering van de voorzieningen kan bijdragen in het minimaliseren van overlast. Ook de positie van de lichtpunten kan daaraan bijdragen.

Stank

De locatie van de mestopslag en de frequentie van het ophalen van de mest bepalen vaak of een mestopslag al dan niet leidt tot overlast. Meestal wordt de paardenmest wekelijks opgehaald, dus een mestopslag dient ruimte te bieden aan 2 weken opslag. De locatie dient zodanig te worden gekozen, dat de overlast wordt geminimaliseerd. In de milieuvergunning of vergunning/ontheffing ingevolge de Algemene Plaatselijke Verordening kan één en ander worden vastgelegd.

Bij rundveehouderijen wordt vaak aandacht besteed aan de positie van de opslag van kuilgras om stankhinder te voorkomen. Paarden krijgen geen kuilgras, maar het veel drogere voordroogkuil of volledig gedroogd hooi gevoerd. Doordat deze ruwvoerders veel droger zijn vindt er nauwelijks bacteriewerking plaats en stinkt het ook niet. De positie van de opslag van ruwvoer voor paarden is daarom niet van belang met betrekking tot stank.

Inpassing in het landschap

Wat passend is in een landschap hangt af van de regio, locatie en omgeving.

De paardenhouderij kan een positieve bijdrage leveren aan het landschappelijk beeld. Om dit te stimuleren en om verrommeling tegen te gaan kan er samen met de natuur- en landschapsorganisaties bekeken worden welke (simpele) of gesubsidieerde aanpassingen er haalbaar zijn. Het zou goed zijn als natuur- en landschapsorganisaties geld reserveren voor projecten bij paardenhouders. In 2006 zal over dit onderwerp een brochure verschijnen met mogelijkheden en handige tips.

4.7. Indien nodig de aanvraag laten beoordelen door -bij voorkeur- een regionale beoordelingscommissie of een andere deskundigencommissie

Vaak worden aanvragen voor de paardenhouderij beoordeeld door deskundigen op het gebied van rundveehouderij of varkenshouderij, de zogenoemde agrarische adviescommissies. De Sectorraad Paarden stelt voor om aanvragen voor de paardenhouderij bij voorkeur te laten toetsen door onafhankelijke deskundigen paardenhouderij. Het is de bedoeling om in totaal 3 regionale beoordelingscommissies in te stellen (Noord;Midden;Zuid).

De Sectorraad Paarden zal uiterlijk medio 2006 tot het benoemen van dergelijke commissies met externe deskundigen overgaan.

Uiteraard kunnen de aanvragen ook worden voorgelegd aan een andere deskundigencommissie. De keuze is uiteindelijk aan de gemeente die de aanvraag dient voor te leggen voor advies.

De kosten van advisering kunnen door middel van het heffen van leges op de aanvrager worden verhaald.

4.8. Het afgeven van een bouwvergunning

Zoals in de vorige paragrafen is aangegeven dient bij het beoordelen van een aanvraag om vergunning aandacht te worden besteed aan de volgende punten voordat er kan worden overgegaan tot het afgeven van vergunningen:

- Voor zover het bouwen tevens oprichten is in de zin van de Wet milieubeheer, dan dient te worden nagegaan of de milieuvergunning is verleend, dan wel is aangevraagd.
- Is het bedrijfsplan reëel en heeft het betrekking op een duurzaam bedrijf.
- Wordt overlast zoveel mogelijk geminimaliseerd.
- Vigeert voor de locatie de bestemming 'paardenhouderij' of moet daarvoor een wijzigingsbesluit ex artikel 11 WRO, of een vrijstellingsbesluit ex artikel 19 WRO worden genomen.
- Past het bedrijfstype (of combinatie van bedrijfstypen) binnen de vigerende of toe te kennen bestemming.
- Is er een bouwblok, en zo ja, voldoet het bouwblok.
- Zo niet, zijn er mogelijkheden tot toekenning/aanpassing.
- Indien van toepassing: is het bedrijf inpasbaar in het landschap.
- Indien van toepassing: zijn er mogelijkheden voor subsidies voor landschappelijke inpassing en/of natuurinvesteringen.
- Is de aanvraag getoetst door de regionale beoordelingscommissie.

Indien alle punten zijn doorgelopen en de aanvraag voldoet, dan kan overgegaan worden tot het afgeven van vergunning.

Bijlagen

- I Voorzieningen in de paardenhouderij
- II Criteria voor een tweede bedrijfswoning
- III Adressen in de paardenhouderij
- IV Artikel “Iedereen een paard” uit Elsevier 19 november 2005
- V Voorbeeld van een bestemming “paardenhouderij”
- VI Bijdrage KNHS inzake evenementen en men- en ruiterspaden

BIJLAGE I

1. Voorzieningen ten behoeve van natuurlijk gedrag van het paard

1.1. Weidegang

Het aantal paarden dat op een bepaald oppervlak gehouden kan worden is afhankelijk van de grondsoort, de mate van bemesting, het totale grondoppervlak en het feit of er wel of geen ruwvoerwinning plaatsheeft.

Om het paard tegen extreme weersomstandigheden in zowel zomer als winter te beschermen is een schuilmogelijkheid gewenst. Wanneer de dieren niet in de gelegenheid zijn op ieder moment van de dag beschutting te vinden onder of bij een of meerdere bomen(rijen), kunnen eenvoudige constructies (3 wanden en een dak) ook volstaan. Doelstelling is verlaging van de windsnelheid; het voorkomen van convectieverliezen en oververhitting maar ook bescherming voor paarden met insectenovergevoeligheid (staart- en maneneczeem). De schuilvoorzieningen moeten steeds genoeg ruimte bieden opdat alle dieren tegelijk zouden kunnen schuilen.

Definitie schuilstal:

Overdekte ruimte waarvan het paard gebruik moet kunnen maken in geval van weidegang, met als doel bescherming tegen extreme weersomstandigheden in zowel zomer als winter.

Aanbeveling oppervlak schuilstal: circa $3\frac{1}{2}m^2$ per paard.

1.2 Paddock

Definitie paddock:

Een ruimte (eventueel (deels) overdekt) waar een of meerdere paarden ter ontspanning en naar eigen inzicht vrij kunnen bewegen.

Aanbeveling oppervlak paddock: circa $360m^2$ per paard.

1.3 Uitloop

Definitie uitloop:

Een ruimte (eventueel (deels) overdekt) met een bodem welke mogelijk (deels) verhard is, waar een of meerdere paarden in stap vrij kunnen bewegen.

Aanbeveling afmeting uitloop apart van een box gelegen: circa 6m x 6m.

Aanbeveling afmeting uitloop direct aan een box gelegen: circa 3m x 3m.

1.4 Loopstal

In een open of gesloten loopstal kan groepshuisvesting plaatsvinden. Bij open loopstallen hebben paarden vrij toegang tot een uitloop, paddock of weide, hier biedt de loopstal slechts schuilgelegenheid en een overdekte voerplaats.

Definitie loopstal:

Een open of gesloten ruimte met een bodem welke bij voorkeur deels verhard is (aan het voerhek), bedoeld voor groepshuisvesting van paarden en voorzien van voldoende droge ligplaatsen met voldoende ventilatie en lichtsterkte.

Aanbevelingen voor het oppervlak per dier van een open of gesloten loopstal, is afhankelijk van ras en leeftijd. Als oppervlak is voor pony's 5m² à 12m² per dier aan te houden (Huisvesting Paarden, PR). Richtlijnen voor huisvesting van groepen paarden in open of gesloten loopstallen zijn als volgt:

Tabel 5: Minimum oppervlak voor paarden in een loopstal (Huisvesting Paarden, PR Lelystad)

Leeftijd (maanden)	Oppervlakte per dier (m ²) loopstal			
	Open Loopstal		Gesloten loopstal	
	Tot 5 stuks	Voor elke volgende	Tot 5 stuks	Voor elke volgende
tot 6 maanden	4	3,5	8	7
6 – 12 mnd	6	5	12	10
12 – 24 mnd	7	6	14	12
24 – 36 mnd	8	7	16	14

Open loopstal:

Gesloten loopstal:

Een loopstal dient voldoende vluchtmogelijkheden te bieden voor het paard. Dit ter voorkoming dat dieren welke een lagere plek in de groepsrangorde hebben dusdanig worden benadeeld dat zij bijvoorbeeld niet voldoende kunnen foerageren en rusten. Aanpassingen als het ophangen van een afscheidingsbalk en het creëren van minimaal twee doorgangen in geval van een loopstal met meerdere ruimten kunnen hierbij bijvoorbeeld uitkomst bieden.

2. Voorzieningen ten behoeve van huisvesting van het paard

Onderstaand worden voorkomende (doorgaans) individuele huisvestingsvormen voor paarden toegelicht. (Paarden kunnen ook het jaarrond op een weide worden gehouden, onder voorwaarde dat zij beschikken over een schuilplaats, droge ligruimte, voldoende water en indien nodig extra voeder.)

De centrale gang waaraan boxen en/of stands grenzen moet voldoende ruim zijn zodat een paard zich probleemloos zou kunnen omdraaien (aanbeveling breedte stalgang: circa 2.40m).

2.1 Box

Definitie box:

Een ruimte met vier (deels) dichte wanden, bedoeld voor verblijf van 1 paard, en voorzien van een droge ligplaats met voldoende ventilatie¹ en lichtsterkte².

Aanbeveling afmeting box paard: circa 3½m x 3½m.

Aanbeveling plafondhoogte: vanaf circa 3m.

(Zie bijlage II voor aanbeveling boxoppervlak gekoppeld aan schofthoogte)

¹) De snelheid van de luchtverplaatsing en de temperatuur zijn van invloed op de behaaglijkheidszone van het dier. De maximaal toelaatbare luchtsnelheid zonder schadelijke effecten op de gezondheid is afhankelijk van de staltemperatuur, de leeftijd en het wel of niet geschoren zijn van de dieren. De maximaal toelaatbare luchtsnelheid bij 10°C is 0,2 m/sec en bij 20°C 0,3 m/sec. (Huisvesting Paarden PR)

²) Als norm voor kunstlicht geldt in een paardenstal 250 Lux (Huisvesting Paarden PR)

In boxen kunnen paarden gemakkelijk individueel verzorgd worden en behoren paarden zich vlot te kunnen draaien, gaan liggen en weer opstaan. In te kleine boxen is het risico groot dat paarden bij het liggen vastgeklemd raken. Voor wat betreft de plafondhoogte geldt: hoger is beter, dit vanwege veiligheid (bij een lager plafond kan hoofdletsel ontstaan als gevolg van steigeren) en ventilatie (bij een hoger plafond vindt meer luchtcirculatie boven de box plaats).

Wanneer paarden voldoende beweging krijgen (bijvoorbeeld in de vorm van weidegang en training), kan een box met een afmeting van circa 3m x 3m voor een gemiddeld paard ook voldoen.

2.2 Merriebox

Definitie merriebox:

Een ruimte bedoeld voor veulen en verblijf van een merrie (met veulen), voorzien van een droge ligplaats met voldoende ventilatie en lichtsterkte. (Zie Bijlage II voor gewenst oppervlak merriebox gekoppeld aan schofthoogte.)

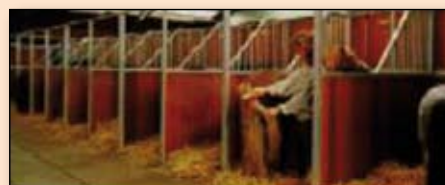
Aanbeveling afmeting merriebox: circa 4m x 4m.

2.3 Stand

Definitie stand:

Een ruimte welke aan maximaal drie zijden is voorzien van een afscheiding bestaande uit een balk, schot of (deels) dichte wand bedoeld voor huisvesting van 1 aangebonden paard, waarbij dit paard niet de mogelijkheid heeft een ander paard te bijten of te trappen.

Het lijkt geen probleem paarden overdag te weiden en 's nachts in standen te plaatsen. Of standen ongeschikt zijn voor permanente huisvesting van paarden is nog niet onderzocht.

Om het ontstaan van gevaarlijke situaties ten gevolge van voernijd te voorkomen, is een voergang aan de voorzijde van de stand gewenst.

3. Voorzieningen ten behoeve van africhting en/of training van het paard

3.1 Rijbanen

Op verschillende bedrijfstypen kan behoefte bestaan aan een binnen- en/of buitenrijbaan met afmetingen welke afwijken van onderstaande aanbevolen afmetingen. Voor bijvoorbeeld de disciplines aangespannen rijden (mennen) en dressuur (niveau Z en hoger) is meer lengte en/of breedte van de rijbaan gewenst.

3.1.1 Binnenrijbaan

Definitie binnenrijbaan:

Overdekte piste voorzien van een doorgaans bewerkte/aangepaste bodem waar naast training en africhting van het paard eveneens toetsing van prestaties van de combinatie paard en ruiter in diverse disciplines kan plaatsvinden.

Aanbeveling afmeting binnenrijbaan: min 20m x 40m¹ of min 20m x 60m¹

¹⁾ De in de definitie aanbevolen maatvoering 20m x 40m of 20m x 60m betreft de inwendige maatvoering. Hiermee wordt bedoeld de maatvoering gemeten op de bodem onder aan de hoefslagkering. Buitenwerks komt een binnenrijbaan hiermee op circa 21,2m x 41,2m. of 21,2 m x 61,2m

De vrije hoogte onder het spant moet, gemeten op het hart van de hoefslag, circa 4m of hoger zijn. De nokhoogte is afhankelijk van de breedte van de binnenrijbaan (dakhelling circa 20 graden).

3.1.2 Buitenrijbaan

Definitie buitenrijbaan:

Niet-overdekte piste voorzien van een bewerkte/aangepaste bodem waar naast training en africhting van het paard eveneens toetsing van prestaties van de combinatie paard en ruiter in diverse disciplines kan plaatsvinden.

Aanbeveling afmeting buitenrijbaan: min 20m x 40m¹ of min 20m x 60m¹

¹⁾ De in de definitie aanbevolen maatvoering 20m x 40m of 20m x 60m betreft de inwendige maatvoering. Hiermee wordt bedoeld de maatvoering gemeten op de bodem onder aan de hoefslagkering. Buitenwerks komt een buitenrijbaan hiermee op circa 21,2m x 41,2m. of 21,2 m x 61,2m

Doorgaans bestaat de omheining van de buitenrijbaan uit een hekwerk van 1.70m tot 2m hoog. De afrastering kan schuin naar buiten worden geplaatst (onder een hoek van circa 15 graden) en is functioneel aan de buitenrijbaan. In dat geval is sprake van een bouwwerk, waarvoor een bouwvergunning nodig is. Ontbreekt daarentegen het hekwerk, dan is sprake van een werk, waarvoor afhankelijk van het bestemmingsplan een aanlegvergunning nodig is.

Wanneer een buitenrijbaan uitsluitend als dressuurbaan wordt gebruikt, is een lage afscheiding van 30cm tot 40cm hoog voldoende omdat deze slechts de grens van de baan aangeeft. In dit geval is een voldoende hoge afrastering om het terrein vereist om te voorkomen dat een paard op eigen initiatief het terrein kan verlaten.

Voor het behoud van de bodem wordt een gecombineerde paddock en buitenrijbaan afgeraden.

Voor benodigde verlichting bij een buitenrijbaan zie bijlage III.

3.1.3 Draf-/renbaan

Definitie draf-/renbaan:

Baan voorzien van een bewerkte/aangepaste bodem en welke loopt in een ovale vorm, waarop naast training en africhting van het paard eveneens toetsing van prestaties van de combinatie mens en paard in de disciplines draf- en rensport kan plaatsvinden.

Aanbeveling lengte draf-/renbaan: circa 1000m.

3.2 Stap-/Trainingsmolen

Voor een evenwichtige belasting van gewrichten, botten en pezen is een grote molen waarbij van looprichting veranderd kan worden wenselijk. Onder gecontroleerde omstandigheden kunnen paarden in een stap-/trainingsmolen (veel) stapwerk verrichten.

3.2.1 Stapmolen

Definitie stapmolen:

Ruimte (eventueel overdekt) in de vorm van een cirkel, waar meerdere paarden tegelijk kunnen stappen door middel van aansturing via een computergestuurde bedieningskast.

Aanbeveling doorsnede stapmolen: circa 12m (afhankelijk van het aantal paarden).

3.2.2 Trainingsmolen

Definitie trainingsmolen:

Ruimte (eventueel overdekt) in de vorm van een cirkel, waar meerdere paarden tegelijk kunnen stappen, Draven of galopperen door middel van aansturing via een computergestuurde bedieningskast.

Aanbeveling doorsnede trainingsmolen: circa 20m (afhankelijk van het aantal paarden).

Met een trainingsmolen is het mogelijk een deel van de basistraining uit te voeren. Dit betekent niet alleen een besparing op menselijke arbeid maar ook bijvoorbeeld dat meer aandacht kan worden besteed aan individuele wedstrijdgerichte training. Ook kan de trainingsmolen een goed hulpmiddel zijn voor het africhten; de (jonge) dieren lopen los zodat het ook mogelijk is cavaletti arbeid (laten lopen over balkjes op de grond die de lengte van de passen bepalen) te geven; dit bevordert de coördinatie eigenschappen. Een trainingsmolen kan eveneens nuttig zijn voor geblesseerde paarden.

3.3 Longeercirkel

Definitie longeercirkel:

Ruimte (eventueel overdekt) in de vorm van een cirkel, waarin een paard onder begeleiding specifieke training gegeven kan worden.

Aanbeveling doorsnede longeercirkel: circa 12m.

4. Voorzieningen ten behoeve van prestatiemeting van mens en paard(en)

De Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie (KNHS) is de nationale vereniging, die de paardensport professioneel en pro-actief bevordert. Recreanten en wedstrijdporters kunnen hun sport hierdoor zo optimaal mogelijk beoefenen. Een rijbaan welke gebruikt wordt voor het organiseren van indoor- of outdoorwedstrijden onder auspiciën van de KNHS, moet aan bepaalde voorwaarden voldoen.

Daar er meerdere categorieën wedstrijden georganiseerd kunnen worden (welke een verschillende moeilijkheidsgraad hebben), kunnen verschillende minimale oppervlaktes met bepaalde (minimale) afmetingen vereist zijn. Hiervoor wordt verwezen naar het Algemeen Wedstrijdreglement KNHS Versie 2003 en de diverse Disciplinereglementen KNHS Versie 2003.

Bij de KNHS zijn acht disciplines aangesloten: dressuur, springen, mennen, eventing, de aangespannen sport, voltige, reining en endurance.

De overkoepelende instantie binnen de draf- en rensport in Nederland is de Stichting Nederlandse Draf- en Rensport (NDR). Dit is het officiële bondsbureau dat sport, fokkerij, stamboek, tuchtrechtspraak en financiën beheert. Er zijn in Nederland enkele banen te vinden waarop koersen of rennen verreden worden, deze vinden allen plaats onder toezicht van de NDR.

Eisen welke gesteld worden aan de kwaliteit van de banen kunnen opgevraagd worden bij de NDR.

Voor de prestatiemeting wordt gebruik gemaakt van verschillende accommodaties/terreinen. Een grove scheiding betreft de indoor en outdoor accommodaties. Dressuurproeven worden 's winters verreden in binnenaccommodaties. In de zomerperiode wordt met name gebruik gemaakt van buitenterreinen. Meestal worden pistes gecreëerd in tot het bedrijf behorende weilanden. De grotere evenementen worden verreden op solitair gelegen terreinen in het buitengebied. Ook kunnen deze plaatsvinden in stedelijk gebied (Haagse paardendagen).

Springconcoursen vinden 's winters eveneens plaats in binnenaccommodaties. 's zomers zijn het veelal terreinen in het buitengebied.

De mensport en eventing vergen meer ruimte. De prestatiemeting vindt in die gevallen uitsluitend plaats in het ruige terrein. Ook natuurgebieden kunnen als locatie dienen. In het veld worden niet zelden een aantal vaste hindernissen gemaakt. Gedacht moet worden aan de brug, waterpartij of wal, maar ook kan bijvoorbeeld een horizontaal geplaatste boom een permanente hindernis zijn.

Jaarlijks worden meerdere toonaangevende internationale evenementen georganiseerd. Zo worden er in de steden indoor en outdoor evenementen georganiseerd. Veelal betreft het een combinatie van dressuur, springen en mensport. Een groot internationaal befaamd concours is het CSI Valkenswaard op de terreinen van Stal Tops. Ook Deurne (NHB-Terrein) herbergt jaarlijks een aantal aansprekende evenementen.

5. Voorzieningen ten behoeve van opslag van benodigdheden

Ten behoeve van de activiteiten op het paardenbedrijf zijn (meerdere) gemakkelijk bereikbare en overdekte ruimten benodigd voor opslag van voer, strooisel, mest en materieel.

5.1 Opslag krachtvoer

Opslag van krachtvoer kan plaatshebben in een voersilo of voerkamer (een afsluitbare ruimte waarin zakken voer en de voerkar(ren) worden ondergebracht).

De inhoud van de silo's is afhankelijk van het aantal paarden op het bedrijf, de hoeveelheid krachtvoer in het rantsoen, het aantal soorten krachtvoer en de leveringsvoorwaarden van de voerleverancier.

Tabel 6: Benodigde opslagcapaciteit voor krachtvoer (Bron: IKC, Lelystad 1994)

	Verbruik (kg/ paard/dag)	Opslagperiode (dagen)	Voorraad (kg/paard)	Soortelijk gewicht (kg/m ³)	Opslag (m ³ /paard)
Krachtvoer	0 - 6	30	0 - 180	700	0 – 0,26

5.2 Opslag ruwvoer en strooisel

De opslag van ruwvoer en strooisel moet zodanig zijn dat de kwaliteit tijdens de opslag niet vermindert door regeninslag, lekkage en dergelijke. Elke goed overdekte en goed bereikbare ruimte kan voor de opslag van ruwvoer en stro worden gebruikt.

Vanwege brandgevaar is een goede afscheiding gewenst tussen de hooi- en/of stro-opslag en ruimten voor andere bestemmingen. Op een paardenbedrijf worden hooi en stro doorgaans per vracht aangekocht (respectievelijk 12-15 ton en 10-12 ton). De berging op een paardenbedrijf zal dan ook voldoende groot moeten zijn om deze vrachten op te kunnen slaan. Per ton stro is bij een stapelhoogte van 4m een opslag nodig van 3m². Per ton hooi is bij een stapelhoogte van circa 4m een opslag nodig van ruim 2,5m² (Bron: Handboek voor de rundveehouderij, IKC, Lelystad).

5.3 Opslag mest

Hoeveel mest moet worden opgeslagen is afhankelijk van de opslagduur, het aantal paarden en het huisvestingsstelsel. Bij grote aantallen paarden is het vrij algemeen gebruikelijk dat de mest eens per 14 dagen wordt opgehaald. Bij kleine aantallen dieren wordt de mest vaak langer opgeslagen. Bij een stapelhoogte van 1 tot 1,5m zal circa 1m² mestplaat per paard (box) per 14 dagen nodig zijn (Bron: Handboek voor de rundveehouderij, IKC, Lelystad).

5.4 Opslag materieel

Ook voor opslag en/of stalling van machines, werktuigen en transportmiddelen ten behoeve van het paardenbedrijf is een gemakkelijk bereikbare en overdekte berging nodig.

Transportmiddelen als een trailer of vrachtwagen worden ook wel in een veldschuur of loods ondergebracht.

In een zadel-/tuigkamer kunnen zadels en tuigen worden opgeborgen. Om lange loopafstanden te voorkomen is het raadzaam deze een gunstige ligging te geven ten opzichte van de boxen of standen. Om de kans op diefstal van zadels en tuig te verkleinen mag de zadel-/tuigkamer niet direct van buitenaf toegankelijk zijn. Eventuele ramen in de buitenwanden of lichtdoorlatende platen of koepels in daken moeten worden beveiligd tegen inbraak (trali's, gaas). Ook moet een zadel-/tuigkamer goed afsluitbaar en stofdicht zijn.

In het koetshuis is het mogelijk koetsen of men/marathonwagens te stallen. Dit dient een overdekte en afsluitbare ruimte te zijn, eventueel verwarmd.

6. Voorzieningen ten behoeve van verblijf/werk van personen

6.1 Kantoorruimte

De administratie van het bedrijf kan worden bijgehouden in de kantoorruimte. Aan deze kantoorruimte worden de eisen gesteld die aan ieder kantoor gesteld worden.

6.2 Ontvangstruimte

De ontvangstruimte kan gezien worden als een ruimte die wordt gebruikt om klanten te ontvangen of bijvoorbeeld het bedrijf te presenteren. De opzet kan verschillend van opzet en grootte zijn.

6.3 Kantine

De kantine doet doorgaans dienst als een tijdelijk verblijf van klanten met als doel ontspanning. Het kan een ontmoetingsplaats zijn voor klanten maar ook bijvoorbeeld een plek om een consumptie te nuttigen. De kantine kan zeer verschillend van opzet en grootte zijn en moet in elk geval aan de daarvoor gestelde eisen voldoen. Gelet op de aanwezigheid van meer of minder publiek is een toiletruimte gewenst.

6.4 Verblijfsruimte stagiaires en grooms

Uit onderzoek is gebleken dat paardenhouderijen zeer regelmatig gebruik maken van hulpkrachten in de vorm van grooms of stagiaires. De inzet van stagiaires is zowel van belang voor de hedendaagse bedrijven als voor het voldoende praktijk ervaring opdoen van de studenten op welk niveau dan ook.

Het betreft vaak jonge mensen die met een fiets of het openbaar vervoer naar het vaak afgelegen bedrijf komen. Om voor een stage plaats in aanmerking te kunnen komen moet het bedrijf een erkend opleidingsbedrijf zijn. Deze toetsing wordt landelijk uitgevoerd door de onafhankelijke organisatie Aequor te Ede. Een aantal opleidingsinstituten stelt de eis dat de stagiaire intern moet kunnen verblijven. Dit betekent het bieden van “kost en inwoning”. Derhalve moet het paardenbedrijf faciliteiten hebben voor het huisvesten van de stagiaire. Een dergelijke faciliteit is te vergelijken met een studentenwoning, dus naast een ruimte voor te slapen, sanitaire ruimte, een zit- c.q. studeerhoek en een keuken/pantry binnen de bedrijfsgebouwen. Een andere mogelijkheid is om op het bedrijfsterrein een stacaravan te plaatsen of zogenaamde port-a-cabins.

Naast de stagiaires wordt in de paardenhouderij, en dan met name bij de trainings- en africhtingsstallen, de sportstallen en de hengstenhouderij, veel gebruik gemaakt van zogenaamde grooms. Dit zijn personen die verantwoordelijk zijn voor de algemene verzorging van 1 of meerdere (sport)paarden. De ruiter, amazone of eigenaar moet blind kunnen vertrouwen op deze persoon. Zij zijn dagelijks vele uren per dag bezig met de paarden, van verzorging tot het naar de zin maken van het paard, het houden van toezicht, algehele controle etc.

Door de verantwoordelijkheid en onregelmatige werktijden, soms tot diep in de nacht of juist vanaf 's morgens vroeg, is het vereist om voor deze grooms een verblijf faciliteit te mogen inrichten. Aan een dergelijk verblijf worden dezelfde eisen gesteld als aan een stagiaireonderkomen.

6.5 (Bedrijfs)woning

Op een paardenhouderij is aanwezigheid van een (bedrijfs)woning noodzakelijk. De aard van deze vorm van dierhouderij vereist dat permanent toezicht wordt gehouden op de paarden, maar ook op de gebouwen en het materieel. Voorts draagt een bedrijfswoning bij aan een afname van inbraken. De veelal afgelegen bedrijven worden niet zelden bezocht door criminelen die het voorzien hebben op dure paarden en de tuigage. Gezien de aanwezigheid van levende have vereist een paardenhouderij continu toezicht. Daarnaast vergen de werkzaamheden merendeel van een etmaal en dit zo'n zes à zeven dagen per week. Aan- en afvoer van paarden en het ontvangen van klanten vragen tevens de nodige aandacht: dit kan plaatsvinden van 's morgens vroeg tot 's avonds laat.

7. Overige voorzieningen in/rond de stal

7.1 Was-/Poetsplaats

Definitie was-/poetsplaats:

Ruimte met een afmeting van circa 3m x 3m, waar het paard verzorging kan genieten met mogelijkheid tot gebruik van koud én warm water.

Aanbeveling afmeting was-/poetsplaats: circa 3m x 3m.

7.2 Solarium

Een solarium biedt de mogelijkheid het paard snel te drogen na een wasbeurt of bijvoorbeeld als mogelijkheid de spieren te verwarmen voor de aanvang van de dagelijkse training. Ook kan een solarium dienst doen als middel ter bevordering van herstel van spiergroepen na een training.

7.3 Opvoelbox

Definitie opvoelbox:

Ruimte waarin het paard geplaatst kan worden en vervolgens op een, zowel voor mens en dier, veilige wijze (rectaal) onderzocht kan worden.

7.4 Laboratorium

Definitie laboratorium:

Inrichting waar werkzaamheden ten behoeve van fokkerij van paarden middels kunstmatige inseminatie of embryotransplantatie worden uitgevoerd.

Ten behoeve van kwaliteitsverbetering van hengstenhouderij, en het beperken van wildgroei hierin is de regeling Certificering Hengstenhouderij opgezet. Deelname is vrijwillig. In de voorschriften van de Certificering Hengstenhouderij staan eisen vermeld voor de ligging en omvang van een laboratorium (zie bijlage VI).

7.5 Spermaxinstation

Definitie spermaxinstation:

Inrichting waar werkzaamheden ten behoeve van spermaxinning worden uitgevoerd. Hieronder vallen de ruimte van het fantoom waarop het sperma wordt gewonnen, het laboratorium en ingeval van een hengstenhouderij ook de hengstenstal.

Ten behoeve van kwaliteitsverbetering van hengstenhouderij, en het beperken van wildgroei hierin is de regeling Certificering Hengstenhouderij opgezet. Deelname is vrijwillig.

In de voorschriften van de Certificering Hengstenhouderij staan eisen vermeld voor de ligging en omvang van een spermaxinstation (zie bijlage VI). In de “Regeling paardensperma, Ministerie LNV” staan eisen vermeld die voor alle spermaxinstallaties gelden (zie bijlage VII).

7.6 Parkeerplaats

Ruimte op het erf voor laden en lossen van paarden is gewenst, en daarbij ook voldoende erf-verharding. Het is verstandig om het laden en lossen van paarden op het erf plaats te laten vinden, vanwege veiligheid voor zowel paard en betrokkenen als medeweggebruikers.

Maneges, pensionstallen en verenigingsaccommodaties hebben daarbij een extra behoefte aan parkeerplaatsen ten behoeve van hun klanten (evt. met paard), die voor het merendeel met eigen vervoer komen.

BIJLAGE II

Criteria voor een tweede bedrijfswoning

Bij de beoordeling van een aanvraag om een tweede bedrijfswoning in de paardenhouderij zal er een gedegen en onafhankelijke toets moeten worden uitgevoerd. Er is dan ook geen vergelijk te trekken met bijvoorbeeld varkensfokkerijen, varkensmesterijen, melkrundveebedrijven, kippenbedrijven e.d. in dit kader. Daar is het aantal aanwezige dieren dat er wordt gehouden en eventueel het in gebruik hebbende grondareaal bepalend of er een tweede bedrijfswoning vergund kan gaan worden. Bij een paardenhouderij gelden andere criteria, zoals de aard van het bedrijf.

De paardenhouderij in Nederland wordt gevormd door een scala aan bedrijven. Het ene bedrijf is weer totaal verschillend van het andere bedrijf. Het is van belang om bij de beoordeling hierin een weging toe te passen.

Niet het aantal te houden dieren is van belang bij de bedoelde toetsing, maar hoe intensief de verschillende werkzaamheden, begeleiding, toezicht, de kwaliteit van het bedrijf en de aanwezige dieren (die soms een enorme waarde vertegenwoordigen), de activiteiten, veiligheid, welzijn etc. op bedrijfsniveau zijn. Het is bijvoorbeeld goed mogelijk dat een paardenfokkerij met 30 fokmerrie's met de daarbij behorende opfok niet in aanmerking komt voor een tweede bedrijfswoning en een sportstal met 15 paarden wel. Er wordt gewerkt aan het vaststellen van nge-waarden die specifiek zijn toegespitst op de paardenhouderij.

Wanneer er sprake is van een gecombineerd bedrijf, zoals een trainings- en africhtingsstal c.q. sportstal met bijvoorbeeld een fokkerij en opfokbedrijf, dan liggen de disciplines zo ver uit elkaar dat er naar alle waarschijnlijkheid ook verschillende mensen, met verschillende know how, opleiding en ervaring werkzaam zijn op zo'n bedrijf. Hierdoor kan op objectieve wijze de noodzaak van een tweede bedrijfswoning worden getoetst.

Geadviseerd wordt het beoordelen van de bouw aanvraag en het al dan niet vergunnen van een tweede bedrijfswoning, totdat de nieuwe nge-waarden vastgesteld zijn, te laten plaatsvinden op de navolgende onderdelen:

1. aantal mensen die werkzaam zijn op het bedrijf;
2. kwaliteit/niveau in algemene zin van het bedrijf;
3. de noodzaak op toezicht bij de verschillende disciplines met de daarbij behorende know how binnen het bedrijf;
4. de continuïteit van het bedrijf;
5. de organisatiestructuur en verantwoordelijkheden binnen het bedrijf;
6. veiligheid in de breedste zin des woords;
7. welzijn.

Zodra de nieuwe nge-waarden, die worden vastgesteld aan de hand van het gebruiksdoel van het paard, en dus per bedrijfstype opgesteld worden, bekend zijn, kunnen deze gehanteerd worden bij het toetsen van de noodzaak van een tweede bedrijfswoning. Voor de oppervlakte en inhoud van een tweede bedrijfswoning is het raadzaam aansluiting te zoeken bij de normen die in zijn algemeenheid voor bedrijfswoningen in het buitengebied gelden.

BIJLAGE III

Adressen in de paardenhouderij:

Sectorraad Paarden

Postbus 460
2700 AL Zoetermeer
(079) 3687527

Koepel Fokkerij

Postbus 460
2700 AL Zoetermeer
(079) 3687527

Koninklijke Vereniging Warmbloed Paardenstamboek Nederland

Postbus 156
3840 AD HARDERWIJK
(030) 69 34 600

Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie

Postbus 3040
3850 CA Ermelo
(0577) 408200

Vereniging Nederlandse Draf- en Rensport

Postbus 60
2240 AB Wassenaar
(070) 30 47 120

Federatie van Nederlandse Hippische Ondernemers

Postbus 3040
3850 CA ERMELO
(0577) 408290

Federatie van Nederlandse Ruitersportcentra

Postbus 3040
3850 CA ERMELO
(0577) 408290

Federatie van Bonden van Hengstenhouders (FBvHH)

De Beek 125a
3852 PL Ermelo
(0577) 401119

Certificering Hengstenhouderij

Postbus 460
2700 AL Zoetermeer
(079) 3687535

Faculteit Diergeneeskunde

Yalelaan 17
3584 CL UTRECHT
(030) 2531350

**PASTORS: HET
WORDT DRUK
OP RECHTS**

**WAAROM DE
DOLLARKOERS
WEER STIJGT**

**OPERETTE:
VROLIJK GENRE
HERLEEFT**

ELSEVIER

WWW.ELSEVIER.NL • 61ste JRG • NR 46 19 NOVEMBER 2005 • € 3,90

IEDEREEN EEN PAARD

**Hoe het landschap verandert
Plus Wat aanschaf en onderhoud kosten**

**FRITS EN FEMKE BOLKESTEIN OP
BEZOEK IN GEORGIË: REISDAGBOEK**

04605

8 710802 020312

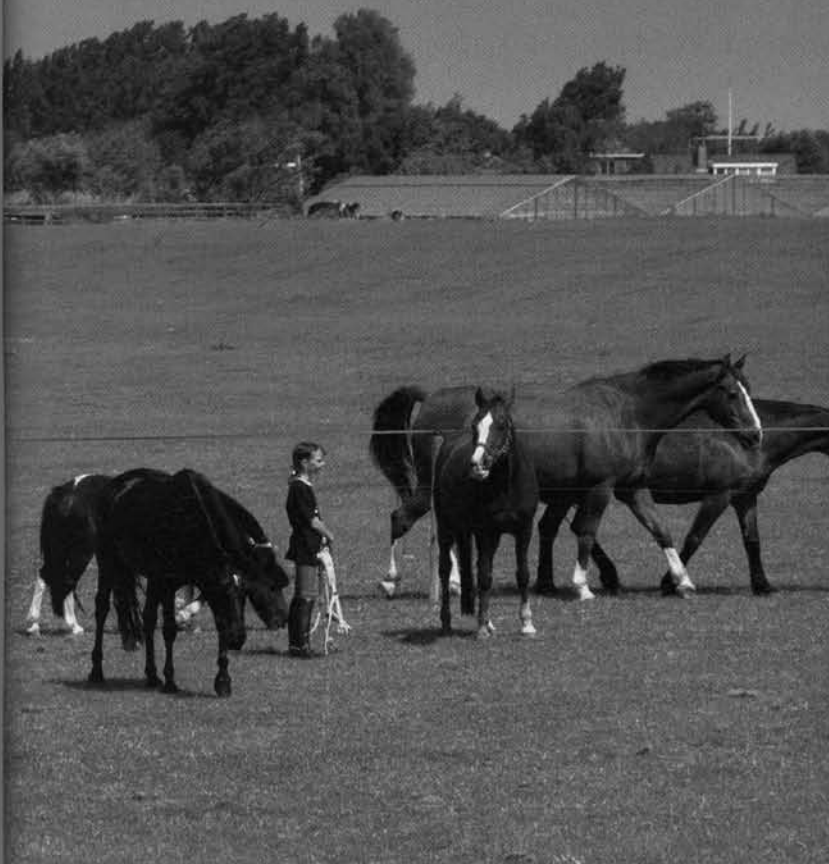

Het paard verovert de polder

DANKZIJ HET 'ANKY-EFFECT' EN DE PLATTELANDSNOSTALGIE IS PAARDRIJDEN IMMENS POPULAIR GEWORDEN. DE HIPPISCHE SECTOR GROEIT EN BLOEIT

Waar in Hollandse weiden eerst koeien graasden, lopen nu paarden – inmiddels al zo'n 400.000. Rond de voormalige elitehobby is een miljoenenindustrie ontstaan van pensionstalhouders, hoefsmeden en paardenfluisteraars. Hoe de 'levende tractor' een huisdier werd. Plus: hoeveel kosten aankoop en verzorging van een paard?

Paarden in Wilsveen,
onder de rook van Den Haag

Emily Gordts

Zes jaar geleden zat Arnoud van Daatselaar nog tussen de varkens. Nu exploiteert hij in de verbouwde stallen van zijn bedrijf een paardenpension. De Heidehoek in Eemnes biedt plaats aan bijna honderd hengsten en merries. Sinds de zomer is het pension volledig bezet; de wachtlijst telt vijftien gegadigden. Van Daatselaar denkt dat hij de juiste keuze heeft gemaakt. 'Ik kan met

die paarden de komende dertig jaar verder.'

Paarden zijn in. De overheid schat het aantal paarden in Nederland momenteel op zo'n 400.000. En dat is nog een voorzichtige raming, want pas vorig jaar is een begin gemaakt met een sluitende registratie. 'Het aantal paarden is sinds begin jaren negentig explosief gestegen,' zegt Martien van den Heuvel, voorzitter van de Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie (KNHS). Het ledental van deze bond steeg sinds 2002

met 20.000 naar 155.000. 'En we groeien nog steeds.'

Wie over de snelweg A2 van Utrecht naar 's-Hertogenbosch rijdt, kan de opmerkelijk grote paardenpopulatie in het landschap met eigen ogen waarnemen. Waar eerst koeien graasden, lopen nu paarden. Het aantal maneges in Nederland heeft bijna de duizend bereikt. Zo'n 415.000 mensen zitten regelmatig op een paard. De belangstelling is zo groot dat veel paardenpensions en maneges er een wachtlijst op na houden.

Waarom is het paard de laatste tijd zo populair? 'Er is een omschakeling naar rust, ruimte en vrijheid,' zegt Martine van Tilburg, dierwetenschapper en tevens docent aan de hogeschool Van Hall Larenstein in Deventer. 'Tien jaar geleden trok vooral het stadsleven. Tegenwoordig is er meer belangstelling voor het platteland.' Mensen trekken weg uit de Randstad. 'Dan kopen ze een boerderijtje. En paarden horen bij dat plaatje.'

Nog een belangrijke reden: er is meer vrije tijd en meer geld beschikbaar. Een grotere groep burgers kan zich een duurdere liefhebberij – want dat is paardrijden nog steeds – veroorloven. Wat mogelijk ook meespeelt, is het zogeheten 'Anky-effect'. De olympische successen van amazone Anky van Grunsven zetten heel wat jonge meisjes aan om op paard of pony te klimmen. Want zoveel is zeker: paardrijden is vooral een vrouwenaangelegenheid. Volgens de KNHS is slechts een op de vier ruiters een man.

De meeste paardenliefhebbers beginnen op de manege. Soms nog geen 5 jaar oud, en daar staan ze, hun vrije tijd vullend met borstelen en strelen. In hun slaapkamer hangen stevast romantische posters van wild galopperende paarden, ze schrijven in paardendagboekjes en spelen met My Little Pony.

Dat juist meisjes zo dol zijn op paarden, is voer voor psychologen. Vrouwen zouden er een kick van krijgen om controle uit te oefenen, zich machtig voelen op een beest dat zich gewillig laat leiden. Maar volgens Van Tilburg gaat het de meisjes vooral om het verzorgen. 'De aaibaarheidsfactor speelt een grote rol. Het contact met dieren doet mannen minder.' Of zoals manegehoudster Minouche Castricum in Egmond aan den Hoef het uitdrukt: 'Het is niet stoer om met je paard te staan zoenen.'

Voor nogal wat meisjes is het paard hun eerste liefde. Zodra de jongens in zicht komen, laten ze die hobby echter varen. Knuffelpaard wordt ingeruild voor knuffelvriend. 'Maar wie na de puberteit nog steeds met plezier de manege inloopt, is voorgoed paardengek,' zegt dierwetenschapper Van Tilburg.

Tot een paar duizend jaar geleden waren mens en paard niet zo dik met elkaar. In de prehistorie dienden de wilde dieren vooral als voedsel. Totdat de mens inzag dat hij van de kracht en wendbaarheid van het paard kon

Ellen Langeveld (42) uit Bussum, met Gomez (10) en Loky (8)

Gomez en Loky staan al twee jaar in paardenpension De Heidehoek, Eemnes. 'Mijn paarden kunnen er tussen mei en oktober in de wei staan.' Maandelijks steekt Ellen 500 euro in haar paarden. 'Ik heb een sterke band met hen. Als ik aankom, gaan ze hinniken. Het is bijzonder dat een dier van 600 kilo zich door een mensje wil laten leiden.'

profiteren. Het getemde dier werd een trouwe partner van de boer. En in tijden van oorlog stond de cavalerie militair hoog aangeschreven. Daarnaast werd het paard gebruikt voor de bezorging van post en het trekken van koetsen en schuilen.

Edelste verovering

Vanaf midden negentiende eeuw verloor het paard zijn positie als favoriet transportmiddel. De stoomtrein, de automobiel en – later – het vliegtuig waren simpelweg sneller. Maar in de landbouw bleef het paard geliefd. In arme streken is het paard nog steeds een onmisbare hulp als levende tractor. Niet voor niets schreef de Franse zoöloog Georges-Louis Leclerc in 1753: 'De edelste verove-

ring van de mens is die van dat fiere en onstuimige dier.'

Anno 2005 staat dat fiere en onstuimige dier overigens gewoon op marktplaats.nl. Voor 7.750 euro koop je van Annette uit Zevenaar een leuke bruine ruin. Maar ook voor een bedrag net boven de 1.000 euro staat op de website al een paard te koop. Die eerste aankoop is echter slechts het begin van een eindeloze uitgavenstroom. Naast de aanschaf van uitrusting voor ruiter en paard (zie 'Kosten paard' op pagina 78) zijn er de maandelijks terugkerende kosten voor voer, verzorging en stalling.

Nee, paardrijden is geen liefhebberij voor de bijstandsmoeder. Toch is paardrijden in Nederland geen elitehobby meer, hoewel er

volgens Van Tilburg nog 'een sfeer van luxe over de sector hangt'. Wie op een manegepaard rijles wil, is met een euro of 10 per uur al klaar. Voor paardrijden hoeft je bovendien niet meer de provincie in: het kan ook in hartje Amsterdam.

De manege blijkt vaak de opstap naar het eigen paard. Want uiteindelijk raakt één op de vijf ruiters zo enthousiast dat hij zijn eigen paard aanschaf. En daar komt meer bij kijken. Want waar laat je dat paard? Eerste optie: de manege. Sommige maneges houden stallen vrij voor paarden van particulieren. Andere mogelijkheid is de pensionstal, waar paarden tegen een vergoeding van 200 tot 400 euro – afhankelijk van de regio – gestald, verzorgd en gevoed worden. Een goedkoper alternatief is het huren van ruimte bij de boer. Steeds meer boeren ontdekken dat het onderdak bieden aan paarden meer oplevert dan het melken van koeien.

Koliek

Is de paardenbezitter gezegend met een eigen stuk grond, dan is de keuze snel gemaakt. Alhoewel, het luistert allemaal nauw. Om ziekten te voorkomen, is het bijvoorbeeld nodig de stal tijdig uit te mesten. En een paard heeft in de regel een gevoelige spijsvertering. 'De nieuwe lichte paardeneigenaren heeft dat niet altijd door,' zegt Peter Wiemer, al achttien jaar dierenarts in Lienen. 'Maar ze zoeken wel sneller hulp. Ervaren paardenmensen zijn vaak eigenwijs. Die modderen veel langer aan.'

Vorige maand nog had Wiemer een 'patiënt' in een manege. 'Het paard rolde van pijn door zijn box. Koliek. Het had geopeerd kunnen worden, maar de eigenaar dacht dat het nutteloos was.' Wiemer kon de man niet overtuigen, deels omdat een operatie bij zo'n groot dier al snel duizenden euro's kost. Het paard werd afgemaakt. 'Zonde.'

Rond de toenemend populaire paardenhouderij is een hele industrie ontstaan. Volgens de Sectorraad Paarden van het Product-

Een paard kopen, hoe gaat dat?

Voor 2.000 à 3.000 euro koopt u al een paard. Maar voor die prijs krijgt u vaak een paard dat ofwel ongezond, ofwel weinig getalenteerd is. Als wedstrijdpaard is een goedkoop paard dus meestal ongeschikt. Een gezond paard dat nog niet zoveel vaardigheden heeft, kost doorgaans 3.000 tot 8.000 euro. Voor een onervaren ruiter is een ervaren paard aan te raden. En dan bent u al gauw minstens 8.000 euro kwijt.

1 GEBRUIKSDOEL DEFINIËREN Met andere woorden: wat voor paard wilt u? Wilt u meedoen aan wedstrijden of rijden in het bos?

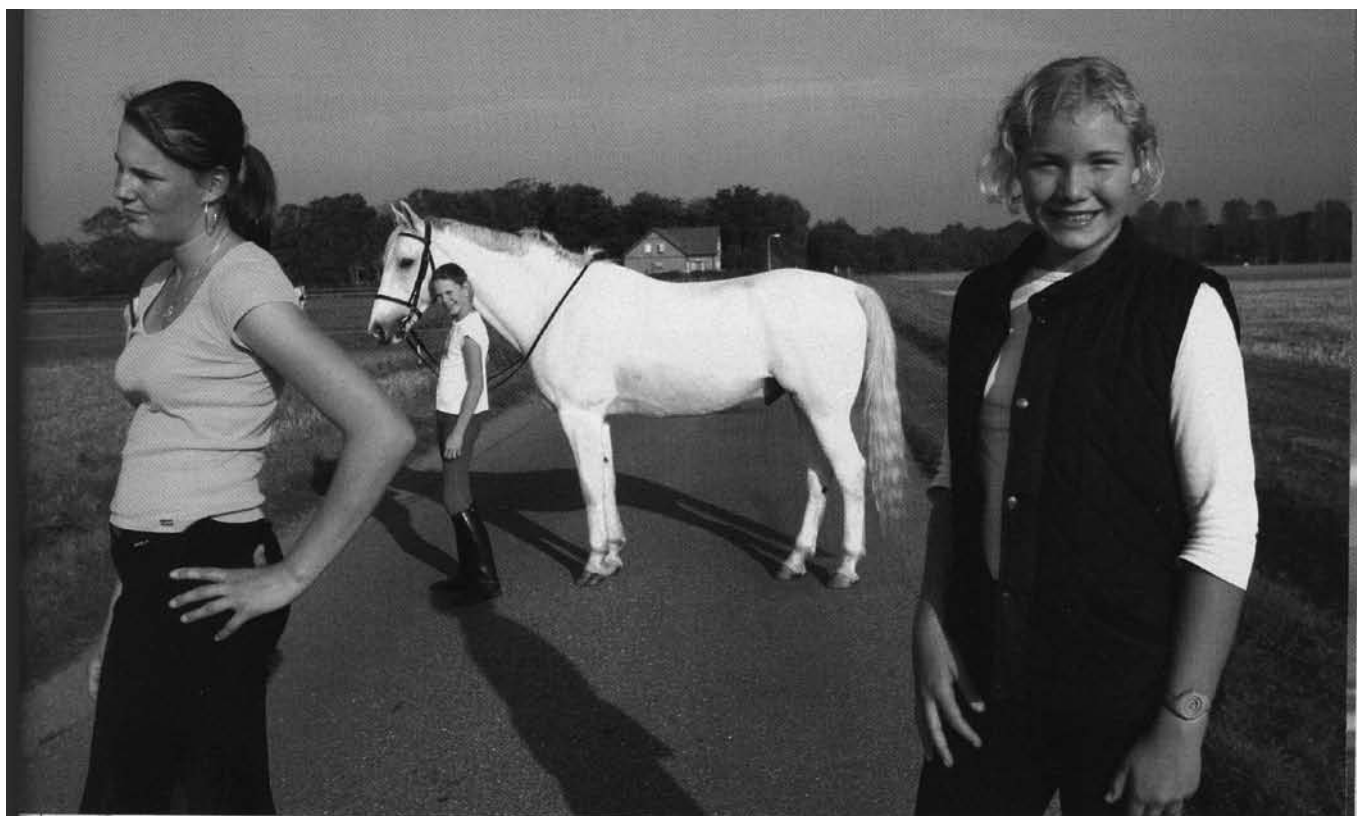
2 VERKOPER ZOEKEN Niet alle handelaars zijn betrouwbaar; er zit een hoop kaf tussen het koren. Om een goede handelaar te vinden, kunt u op wedstrijden en in maneges met deskundigen praten. Arnoud van Daatselaar, pensionhouder te Eemnes: 'De paardenwereld is klein. Volg de mond-tot-mondreclame. Als een handelaar iemand besodemietert, gaat dat snel rond.'

3 PAARD UITZOEKEN Zorg dat het paard bij u past: ervaren ruiters kunnen jonge paarden aan, onervaren ruiters niet. Zorg ook dat de karakters van ruiter en paard goed samengaan. Een nerveuze ruiter op een nerveus

paard is geen goede combinatie. In een ideale situatie complementeren paard en ruiter elkaar.

4 DESKUNDIGE MEENEMEN Vraag aan een deskundig, vertrouwd iemand of hij meegaat om het uitgekozen paard te testen. Al rijdende kan hij de grenzen van het paard aanvoelen. Beslis niet meteen, want een aankoop gestuurd door emoties kan tegenvallen.

5 LATEN KEUREN Heeft u uw favoriete paard uitgekozen, dan kunt u het dier laten keuren. Doe dit pas als u serieus overweegt het paard te kopen, want een medische aankoopkeuring kost zo'n 500 euro. De dierenarts kijkt naar de beweging van het paard, doet proeven en maakt röntgenfoto's.

Michelle en Manon Harms (15 en 12) uit Egmond aan Zee en Shanne Rood (13) uit Alkmaar, met Gabber (17)

Gabber is een van de vijftien leasepaarden van Manege de Hoef, Egmond aan den Hoef. Michelle: 'Gabber is knuffelig, maar hij heeft een eigen wil. Het ene moment is hij vrolijk, het andere chagrijnig.' Shanne: 'Paarden bepalen mijn toekomstdroom. Ik weet nu al dat ik later een huis wil met een paard erachter.' De ouders van de meisjes geven maandelijks samen zo'n 250 euro uit aan Gabber.

schap Vlees, Vee en Eieren biedt de hippische sector werk aan 12.000 mannen en vrouwen. Verzekeraars, bedrijven voor stallenbouw en trailerverkoop, maneges, firma's voor transport, strooisel en mestverwerking, allemaal bekommeren ze zich om het welzijn van het paard. Verder zijn er scholen, ruitersportzaken, evenementenorganisaties en speciale uitzendbureaus. De omzet van de hele paardensector is sinds 1990 gestegen van ongeveer 0,5 miljard euro tot 1,5 miljard per jaar.

Vroeger was paardrijden alleen weggelegd voor mensen die met paarden opgroeiden: boerenzonen en dorpsmeiden, veldwachters te paard. En mensen van adel, die de gewoonte hadden om met paarden te gaan jagen. De nieuwe lichting ruiters is gewend aan honden en hamsters, en behandelt het paard navenant. Ze doen alsof hun paard geen kuddedier, maar een huisdier is. Geeft het beest hen een trap, dan roepen ze 'foei!', terwijl ze beter een tik kunnen uitdelen.

Want een paard, benadrukt Martine van Tilburg, is dom. 'Op IQ-test scoren varkens en koeien veel beter. Een paard heeft heel duidelijke communicatie nodig en moet zijn grenzen kennen.' Een paard dat verkeerde signalen opvangt, wordt onzeker. En gevaarlijk. Het aantal ziekenhuisopnamen als gevolg van paardrijden ligt aanzienlijk hoger dan bij andere sporten, blijkt uit onderzoek van de Stichting Consument en Veiligheid. Meestal gaat het om kneuzingen en fracturen,

De prijs van goed verzorgen

Paard gekocht, einde verhaal? Verre van. Om een paard gezond te houden, moeten deskundigen regelmatig langskomen: hoefsmid, dierenarts, en (in mindere mate) gebitsverzorger.

1 DE HOEVEN Aan een paard dat slecht ter been is, heeft niemand iets. Regelmatig komt de hoefsmid dus langs om de hoeven te bekappen en eventueel te beslaan. Controleer of hij gediplomeerd is. Hoefsmid Chris Oomen: 'Sinds 1996 kan iedereen zich zomaar hoefsmid noemen. Een keertje slecht bekappen is niet zo erg, maar als dat

jarenlang doorgaat, raakt het paard versleten.' Oomen schat dat Nederland circa 600 hoefsmiden telt, waarvan een vijfde niet is gediplomeerd. De 240 leden van de Vereniging van Hoefsmiden hebben allen een diploma op zak. Het bekappen van vier hoeven kost 25 tot 30 euro, het beslaan zo'n 75 euro per keer. Actieve paarden vragen om meer zorg, en dus meer geld.

2 DE TANDEN Vroeger bestonden 'gebitsverzorgers' niet eens, omdat de paarden toen ruw voedsel (steppegras, maïs) aten waardoor hun tanden keurig afsleten. 'Nu krijgen ze de winterpenen zelfs in plakjes

voorgeschooteld,' zegt John Kegge, gebitsverzorger. 'In de natuur stond een paard achttien uur te kauwen. Nu is dat nauwelijks twee uur.' De tanden moeten dus jaarlijks handmatig worden gevijld. Dat kost zo'n 80 euro, inclusief voorrijkosten. Pas op voor onkunde: slechts 25 van de 200 gebitsverzorgers in Nederland zijn gecertificeerd.

3 DE REST Het paard moet regelmatig ontwormingskuren (jaarlijks 60 tot 80 euro) en inentingen (20 tot 50 euro) ondergaan. Als het paard niet lekker loopt, moet de dierenarts langskomen om de oorzaak van de kreupelheid vast te stellen en deze zo mogelijk te behandelen. Hou er rekening mee dat het opereren van zo'n groot dier al gauw 1.500 euro kost.

Jan Maily (54) uit Boijl, met Petulance (8) en All in the game (6 maanden)

Rijden doet Jan niet; zijn hobby is fokken. 'Prijzig, dat wel.' Voor het zaad van een goede hengst telt hij 900 à 1.500 euro per inseminatie neer, plus de kosten van veearts en hengstenhouder. Zijn zes merries werpen jaarlijks elk een veulen. Dat verkoopt hij voor 1.000 à 5.000 euro. 'Daar hou ik weinig van over. En zo hoort het ook bij een hobby.'

KOSTEN PAARD	
	EURO
HOOFDSTEL + TEUGELS	20 TOT 750
BIT	10 TOT 300
HALSTER	5 TOT 125
ZADEL	150 TOT 5.000
DEKENS	30 TOT 400
PEESDESCHERMERS	10 TOT 130
TRANSPORTBESCHERMERS	25 TOT 50
BANDAGES	10 TOT 25

KOSTEN RUITER	
	EURO
WEDSTRIJKLEDING	60 TOT 500
RIJ-JASJE	40 TOT 320
ZWEEPJIE	5 TOT 75
RIJLAARZEN	15 TOT 600
RIJDOEK	25 TOT 250
SPOREN	8 TOT 70
HANDSCHOENEN	5 TOT 50
CAP	20 TOT 1.200

SUBTOTAAL 438,- TOT 9.845,-

+ GROTE TRAILER 5.000,-

TOTAAL 438,- TOT 15.845,-

*** OPGELET, EXCL. VERZORGING !!! ***

maar in 5 procent van de gevallen is sprake van hersenletsel.

Gelukkig komt het meestal niet zo ver. Want eigenaren van hobbypaarden zijn over het algemeen enthousiast en leergierig, zeggen paardenverzorgers en instructeurs. De markt heeft daar de voorbije vijftien jaar gretig op ingespeeld. Leiding geven kun je leren, is het devies. Inmiddels zijn er zes hogescholen (in Leeuwarden, Deventer, Dronten, Den Bosch, Delft en Zwolle) die professionele hippische opleidingen aanbieden.

Ook in trek zijn de paardenfluisteraars, die onervaren ruiters leren hoe ze met een paard moeten omgaan. Het beroep waaide over uit de Verenigde Staten en wordt door de 'oude' paardenmensen met argwaan bekeken. 'Ook ik heb moeite met de hocus pocus eromheen,' zegt Van Tilburg. 'Maar kwaad kunnen de fluisteraars ook weer niet.'

Geen kop maar een hoofd, geen poten maar benen. Het paard staat hoog in de door de mens geschapen hiërarchie van dieren. Dat komt ook tot uitdrukking in hoe de eigenaar afscheid neemt van zijn dier. Vroeger eindigden vrijwel alle paarden in het slachthuis. Nu betalen liefhebbers soms honderden euro's om hun paard zijn laatste jaren in rust te kunnen laten slijten. Ook in dergelijke

rusthuizen groeien de wachtlijsten. Voor professionals zoals manegehouders en handelaars domineren bij de dood geen emotionele, maar financiële overwegingen. Want terwijl ze voor euthanasie en destructie al gauw 150 euro moeten neertellen, brengt het vlees van een geslacht paard zo'n 300 euro op.

Blijft het paard zo populair? Of is het een trend die net zo grillig is als een puberend paardenmeisje? Van tanende interesse is vooralsnog niks te merken. Want naast de honderd duizenden ruiters zijn er volgens de KNHS nog zo'n half miljoen mensen die iets hebben met paarden. Ze bezoeken bijvoorbeeld een van de 4.300 hippische evenementen die jaarlijks plaatshebben. Zo trok het driedaagse educatieve festival Horse Event te Deurne afgelopen september 26.000 paardenfans. Ze konden er kiezen uit clinics, demonstraties, lezingen en presentaties van kenners.

Pensionhouder Arnoud van Daatselaar blijft nuchter. 'Dit is een dure liefhebberij. De toekomst hangt af van de vraag of het geld onder de mensen blijft. Paardrijden is tenslotte geen eerste levensbehoefte.'

Hoever gaat uw liefde voor paarden?
www.elsevier.nl/paarden

BIJLAGE V

Voorbeeld van definities:

Artikel 1

Gebruiksgerichte paardenhouderij: een paardenhouderij waar het rijden met paarden primair gericht is op de ruiter/amazone.

Productiegerichte paardenhouderij: een paardenhouderij waar uitsluitend of in hoofdzaak handelingen aan en/of met paarden worden verricht die primair gericht zijn op het voortbrengen, africhten en trainen en verhandelen van paarden.

Voorbeeld planvoorschrift met betrekking tot bouwen en gebruik:

Artikel (..)

A. Doeleindenomschrijving

De gronden op de kaart aangewezen voor “paardenhouderij” zijn bestemd voor een productiegerichte of gebruiksgerichte paardenhouderij, afhankelijk van de aanduiding (PP) of (GP),

alsmede ondergeschikt aan en uitsluitend ten dienste van de paardenhouderij:

- a. bed en breakfast, met dien verstande dat maximaal verblijfsruimten zijn toegestaan met een gezamenlijk oppervlak vanm²;
- b. detailhandel, met dien verstande dat maximaalm² netto verkoopvloeroppervlak is toegestaan.

B. Inrichting

Op deze gronden zijn toegelaten:

- a. Gebouwen, waaronder bedrijfswoningen met bijgebouwen, een binnenrijbaan, stallen, materieelopslag, kantoor- en ontvangstruimte, een kantine en een ruimte voor hulpkrachten;
- b. bouwwerken, geen gebouwen zijnde, zoals een buitenrijbaan, mestopslag, een stap-/trainingsmolen, een paddock, een longecirkel en lichtmasten;
- c. verhardingen, zoals parkeerplaatsen;
- d. bijbehorende voorzieningen, zoals voer- en strooiselopslag;
- e. tuinen en erven.

C. Bouwen

Voor het bouwen geldt het volgende:

- a. gebouwen dienen te worden opgericht binnen het op de kaart aangegeven bouwblok dat:
 - voor bedrijfsmatige paardenhouderijen minimaal 1,0 en maximaal 2,5 ha bedraagt;
 - voor semi-bedrijfsmatige paardenhouderijen minimaal 0,5 en maximaal 1,0 ha bedraagt;
- b. bouwwerken, geen gebouwen zijnde, kunnen met inachtneming van het bepaalde in lid D, sub 1, ook buiten het bouwblok worden opgericht.
- c. per bedrijf mag 1 bedrijfswoning worden opgericht, tenzij met toepassing van lid D, sub 2, vrijstelling is verleend voor meerdere woningen;
- d. de goot- en/of bouwhoogte van gebouwen mag ten hoogste m¹ bedragen, tenzij met toepassing van lid D, sub 3, vrijstelling is verleend voor een grotere hoogte;
- e. de bouwhoogte van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, mag ten hoogste m¹ bedragen;
- f. indien de aanvraag betrekking heeft op een gebruiksgerichte paardenhouderij, dan dienen, wanneer daarom wordt verzocht door burgemeester en wethouders, door aanvrager de resultaten van het onderzoek naar het marktpotentieel te worden overgelegd;
- g. burgemeester en wethouders kunnen van aanvrager het overleggen van een bedrijfsplan verlangen, in welk geval advies wordt ingewonnen bij een daartoe aangewezen adviesinstantie;
- h. voor zover de landschappelijke kwaliteiten van de omgeving daartoe aanleiding geven, kunnen burgemeester en wethouders de aanvraag voorleggen aan een landschapsdeskundige.

D. Vrijstellingsbevoegdheden

Burgemeester en wethouders kunnen onder nader te stellen voorwaarden vrijstelling verlenen van het bepaalde in:

1. **Lid C, sub b**, voor het bouwen van de navolgende bouwwerken buiten het bouwblok:
 - buitenrijbaan;
 - stap- en trainingsmolen;
 - langeercirkel;
 - mestopslag, mits de oppervlakte niet meer dan m² bedraagt.
2. **Lid C, sub c**, voor het bouwen van meer dan 1 bedrijfswoning, waarbij de volgende Voorwaarden gelden:
 - door aanvrager dient aan de hand van een bedrijfsplan de noodzaak van een extra woning te worden aangetoond;
 - het bedrijfsplan wordt voorgelegd aan een daartoe aangewezen adviesinstantie;
3. **Lid C, sub d**, voor een goot- en/of bouwhoogte tot ten hoogste ... m¹;
4. **Lid C, sub e**, voor een goot- en/of bouwhoogte tot ten hoogste ... m¹;

E. Wijzigingsbevoegdheid

Burgemeester en wethouders zijn bevoegd om, voor zover op de kaart aan de in het plangebied gelegen gronden nog niet de bestemming “paardenhouderij” is toegekend, de bestemming te wijzigen in de bestemming “paardenhouderij (PP)” of “paardenhouderij (GP).

Bijlage VI

Bijdrage KNHS inzake evenementen en men- en ruiterspaden

Paardensport in uw gemeente

Introductie

De paardensport is een sport, die de laatste jaren snel is gegroeid. De sport met de edele viervoeter spreekt velen aan. De zorg voor en omgang met paard en pony geven een extra dimensie aan het sportieve bezig zijn. Internationaal gezien behoren onze dressuurruiters, springruiters en menners tot de wereldtop. Sinds de Olympische Spelen 1992 te Barcelona, toen de springruiters goud en zilver wonnen, heeft de Nederlandse paardensport op alle nadien gehouden Spelen eremetaal veroverd. Boegbeeld van de paardensport is de zeer succesvolle dressuuramazone Anky van Grunsven (Olympisch goud in Sydney 2000 en Athene 2004), maar ook de verrichtingen van springruiter Jeroen Dubbeldam (Olympisch goud in Sydney 2000) en IJsbrand Chardon, nationaal en internationaal gezien de succesvolste vierspanrijder aller tijden, spreken velen aan.

In vrijwel alle gemeenten in ons land wordt de paardensport beoefend. Het betekent, dat de gemeentelijke overheid met regelmaat te maken krijgt met vragen en verzoeken van paardensportbeoefenaren. De meeste vragen gaan over:

- **het aanleggen of bouwen van een paardensportaccommodatie;**
- **het organiseren van een paardensportevenement;**
- **het aanleggen en onderhouden van ruiters- en menpaden.**

Door middel van deze Handreiking, u aangeboden door de Sectorraad Paarden, informeert de overkoepelende paardensportorganisatie KNHS u kort over deze drie onderwerpen. U kunt bij de KNHS terecht met al uw vragen. Daarom beantwoorden we eerst de vraag: wat is de KNHS?

KNHS

Met ruim 160.000 leden behoort de Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie, afgekort KNHS, tot de vijf grootste sportbonden van het land. De KNHS is de enige internationaal en nationaal (NOC*NSF, Ministeries van VWS en LNV) erkende paardensportorganisatie in ons land. De KNHS overkoepelt de topsport, breedtesport en recreatiesport, reguleert de wedstrijden en behartigt de belangen van de mensen, die de paardensport in een van zijn vele vormen beoefenen, en van hun paarden. Het welzijn van het paard en de veiligheid van mens en dier zijn speerpunten van beleid. De KNHS leidt officials op, die de sport in goede banen leiden. Jaarlijks vinden bijna 6.000 wedstrijden plaats met zo'n 800.000 starts. Wij merken volledigheidshalve op, dat niet alle sport met paarden onder de KNHS ressorteert.¹

¹ De KNHS attendeert erop, dat de paardensportdiscipline draf- en rensport ressorteert onder de Vereniging Nederlandse Draf- en Rensport te Den Haag. De paardensportdiscipline Western Riding behoort (nog) niet tot het domein van de KNHS; besprekingen daarover zijn gaande. Western Riding-wedstrijden, georganiseerd onder auspiciën en conform de reglementen van de Federatie Nederlandse Western Verenigingen (FNWV), voldoen aan de door de KNHS te stellen eisen. Datzelfde kan worden gezegd van wedstrijden, georganiseerd door de Stichting Nederlandse Studentenruiters. De paardensportdiscipline Polo te Paard behoort niet tot de disciplines, die binnen de KNHS worden verreden. Met de Nederlandse paarden- en ponystamboeken is overeengekomen, dat wedstrijden tijdens een fokkerijevenement volgens de reglementen van de KNHS worden verreden.

Het organiseren van een paardensportevenement

Zoals iedere sport heeft ook de paardensport wedstrijden nodig om de sport in onderlinge competitie te beoefenen.

Indoorwedstrijden worden in maneges verreden en vinden meestal enkele keren per jaar plaats. De paardensport is aangewezen op buitenwedstrijden. Heel veel wedstrijden in de open lucht zijn evenementen, die eenmaal per jaar verreden worden. De omvang ervan kan sterk verschillen. Het zijn feestelijke en sportieve gebeurtenissen, die vaak het nodige publiek trekken en een waardevolle bijdrage aan de sportkalender binnen de gemeente leveren. Ze worden gehouden op plaatselijk, regionaal, provinciaal en nationaal niveau en zijn voor onze sport van onschatbare waarde. Een goede samenwerking met gemeenten en landeigenaren is voor ons essentieel om onze sport nu en in de toekomst te kunnen blijven beoefenen.

De KNHS hecht een groot belang aan het sportieve en correcte verloop van de wedstrijden en ziet toe op het welzijn van de deelnemende paarden en pony's en een zo veilig mogelijke beoefening van de sport. Gemeenten kunnen ervan verzekerd zijn, dat paardensportevenementen, georganiseerd door verenigingen of organisaties, die aangesloten zijn bij de KNHS, voldoen aan de te stellen eisen. Onze jarenlange ervaring is, dat de samenwerking tussen de gemeentelijke overheid en de organisatoren van een hippisch evenement soepel verloopt en dat er na afloop over het algemeen geen enkele schade aan de natuur is ontstaan.

Waarschuwing

Paardensportevenementen, die niet onder auspiciën van de KNHS worden gehouden, worden door de KNHS beschouwd als 'wilde wedstrijden' waarvoor geen enkele garantie kan worden afgegeven.

Advies

Wij adviseren gemeenten dan ook uitsluitend toestemming te verlenen tot het houden van paardensportevenementen, die zijn goedgekeurd door de KNHS. Bij twijfel kunt u contact opnemen met de afdeling Wedstrijdsport van de KNHS. Bij de aanvraag van een paardensportevenement kunt u gebruik maken van de onderstaande toetsingscriteria.

Toetsingscriteria voor paardensportevenementen

Paardensportevenementen verschillen in grootte. Aan een lokaal evenement met vijftig deelnemers op het terrein van een boerderij stelt men andere eisen dan aan een groot meerdaags internationaal evenement, dat duizenden bezoekers trekt.

Naarmate een evenement in omvang toeneemt, zullen de eisen strenger moeten zijn.

De toetsingscriteria:

- Wie organiseert de wedstrijd? Alleen evenementen waarvan het programma is goedgekeurd door de KNHS toestaan. Deze evenementen kunnen worden georganiseerd door verenigingen, die lid zijn van de KNHS, of concours hippique-gevende organisaties, die lid zijn van de bij de KNHS aangesloten Vereniging Voor Concours hippique-gevende Organisaties (VVCO). De deelnemers dienen zich te houden aan de KNHS-gedragscodes voor het welzijn van het paard/de pony. N.B.: Verenigingen en maneges, die een onderlinge wedstrijd, spel- of showprogramma organiseren of deelnemen aan een festiviteit (optocht, Oranjefeest) behoeven daarvoor geen toestemming van de KNHS. Veiligheid en paardvriendelijkheid dienen ook bij deelneming aan deze activiteiten voorop te staan.
- Aan welke eisen moet het wedstrijdterrein voldoen? De KNHS stelt eisen aan de omvang van het wedstrijdterrein, de grootte van een overdekte accommodatie en de bodemgesteldheid. De Federatievertegenwoordiger (official namens de KNHS, die op ieder evenement aanwezig is) is bevoegd een wedstrijd stil te leggen of te annuleren als de bodemgesteldheid, weersomstandigheden of een calamiteit daartoe aanleiding geven.
- Aan welke eisen moet de parkeeraccommodatie voldoen? De KNHS adviseert het parkeerterrein voor de deelnemers en het publiek om redenen van veiligheid gescheiden te houden. De belangrijkste reden is, dat de deelnemers ervaring hebben in de omgang met paarden en pony's. Bij het publiek zal dat deels niet het geval zijn.
- Aan welke veiligheidseisen moet worden voldaan? De KNHS stelt hoge eisen aan een veilige paardensportbeoefening; de wedstrijden zijn streng gereguleerd. Een goede afzetting van de wedstrijdring is nodig. De aanwezigheid van EHBO en arts en van EHBO'er Paard en dierenarts is verplicht. Indien een arts of dierenarts niet permanent aanwezig kan zijn, dan moet geregeld zijn dat deze snel oproepbaar en inzetbaar is. Een draagbaar en verbandtrommel behoren aanwezig te zijn. Faciliteiten om gewonde paarden snel te kunnen afvoeren dienen geregeld te zijn. Organisatoren en gemeente dienen er op toe te zien, dat hulpdiensten de wedstrijd- en publieksaccommodatie snel kunnen bereiken. Bij grote(re) evenementen dient door de bevoegde instanties te worden gecontroleerd op de veiligheid van tribunes en de brandveiligheid van permanente en tijdelijke accommodaties.

- Wat te doen bij bouwkundige voorzieningen? Tijdelijke en permanente bouwkundige voorzieningen dienen te voldoen aan de door de gemeente te stellen eisen.
- Wat te doen bij voorzieningen in het terrein? Bij wedstrijden in het terrein (bijvoorbeeld: cross country, menwedstrijd) dienen aangebrachte voorzieningen na afloop verwijderd te worden, zodat het terrein in zijn oorspronkelijke staat wordt hersteld, tenzij anders met de eigenaar van het terrein en/of de gemeente is overeengekomen.
- Hoe om te gaan met geluidshinder? Vrijwel ieder paardensportevenement dient voor een goed verloop van de wedstrijd te beschikken over een geluidsinstallatie. Indien er omwonenden zijn dient de installatie zo opgesteld te worden, dat de hinder tot een minimum wordt beperkt. De gemeente kan eisen stellen.

Het aanleggen en onderhouden van ruiter- en menpaden

Wat is mooier dan te paard of achter een paard de natuur te verkennen! Heel veel paardensportliefhebbers gebruiken hun paard of pony om te recreëren. Veel wedstrijdruiters maken op z'n tijd ook graag gebruik van ruiter- of menpaden om vanaf de paardenrug of de bok ontspannend te genieten van het vele natuurschoon, dat ons land rijk is. Ook het ruitertoerisme geniet een toenemende belangstelling.

De KNHS stimuleert al heel lang de aanleg van goede ruiter- en menpaden. Dat is nodig want onderzoek heeft uitgewezen, dat er jaarlijks 17 miljoen buitenritten worden gemaakt. Het is in ieders belang, dat aanleg en onderhoud op de juiste wijze plaatsvinden, zeker ook gezien de groei van het aantal recreatieve ruiters en menners.

Veel gemeenten beschikken over ruiter- en menpaden, andere krijgen de vraag voorgelegd ze aan te leggen. Het is in het belang van de verkeersveiligheid om ruiterpaden aan te leggen. Voorkomen moet worden, dat ruiters genoodzaakt zijn gebruik te maken van een smalle berm, het fietspad of de rijbaan om een recreatiegebied te bereiken. Overigens werd enige jaren geleden een brochure samengesteld in samenwerking met het Ministerie van V & W en de Politie onder de titel "Veilig met Paarden in het Verkeer". In 2005 werd bovendien een kaart verspreid met tips "Weet Wat je Doet als je een Paard Ontmoet". Beide acties zijn bedoeld om verantwoord gedrag en veiligheid te vergroten. Dit materiaal is gratis bij de KNHS beschikbaar.

Advies

Wij adviseren de gemeenten daarbij gebruik te maken van het Handboek Ruiter- en Menpaden. Het handboek is een leidraad voor ontwerp en inrichting en geeft de planologische, juridische en beleidsmatige kaders aan. Het handboek is aan alle gemeenten toegezonden. Mocht u niet meer over dit exemplaar beschikken of extra exemplaren willen aanvragen, neemt u dan contact op met de afdeling Recreatiesport van de KNHS. De KNHS beschikt over een netwerk van regioconsulenten, verspreid over het land, die tot taak hebben problemen met ruiter- en menpaden te helpen oplossen, onder andere door contact te zoeken met overheden en terreinbeheerders. Zij kunnen zowel door leden van de KNHS als door gemeenten en andere wegbeheerders worden ingeschakeld. Hun namen en telefoonnummers zijn op www.knhs.nl te vinden.

Bel gerust

Heeft u vragen? Bel gerust. U kunt de KNHS kunt op maandag t/m donderdag van 9.00-16.30 uur en op vrijdag van 9.00-15.00 uur bellen. Ons telefoonnummer: 0577-408200. E-mailen kan ook: info@knhs.nl en wij zorgen ervoor, dat uw vragen beantwoord.

Een exemplaar van het rapport 'paardenhouderij en ruimtelijke ordening' is op de volgende wijze te bestellen bij de sectorraad paarden:

1. Stuur een email met naam en adresgegevens naar: info@fnrs.nl
2. Overmaking van € 15,- op de bankrekening van de Federatie van Nederlandse Ruitersportcentra te Ermelo:
ABN-AMRO 51.15.28.353
3. Na ontvangst van het verzendadres en het genoemde bedrag wordt het rapport per ommegaande aan u toegezonden.